

Lagrådsremiss

EG:s bevisupptagningsförordning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 13 februari 2003

Thomas Bodström

Cecilia Renfors
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Europeiska unionens råd antog den 28 maj 2001 förordning (EG) nr 1206/2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (bevisupptagningsförordningen).

Syftet med bevisupptagningsförordningen är att underlätta för den som har en privaträttslig tvist i en medlemsstat och som behöver hjälp med bevisupptagning i en annan medlemsstat. För att uppnå detta mål finns i förordningen en rad bestämmelser som syftar till att underlätta gränsöverskridande bevisupptagning. En av dessa är en bestämmelse om att domstolarna skall kommunicera direkt med varandra i stället för som i dag via en centralmyndighet. Andra bestämmelser syftar till att effektivisera samarbetet genom att förordningen erbjuder praktiska hjälpmedel. Ett sådant hjälpmedel är ett antal formulär som finns tillgängliga på samtliga medlemsstaters språk och som skall användas vid kommunikationen mellan domstolarna. I syfte att underlätta och påskynda kommunikationen skall domstolarna använda sig av modern teknik. För att effektivisera handläggningen av ett bevisupptagningsärende innehåller förordningen dessutom en rad tidsfrister inom vilka nödvändiga åtgärder skall vidtas. Inom sju dagar skall mottagandet av en framställning bekräftas och inom 90 dagar skall en bevisupptagning vara genomförd.

Förordningen trädde i kraft den 1 juli 2001 och skall tillämpas fullt ut från och med den 1 januari 2004.

Bevisupptagningsförordningen är direkt tillämplig i Sverige, men den kräver vissa kompletteringar. Det behövs kompletterande lagbestämmelser bl.a. rörande vilka svenska domstolar som skall vara behöriga att begära bevisupptagning i en annan medlemsstat och också

rörande vilka domstolar som skall vara behöriga att ta emot begäran från andra medlemsstater. Vidare behöver det uttryckligen ges en rätt för parter och ombud att närvara vid bevisupptagning i en annan medlemsstat.

I denna lagrådsremiss föreslås att dessa regler införs genom en särskild lag. Bevisupptagningsförordningen föranleder därutöver några följdändringar i annan lagstiftning.

Den föreslagna lagen och lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 januari 2004.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1946:817) om bevisupptagning vid utländsk domstol	9
3	Ärendet och dess beredning	10
4	Bestämmelser om bevisupptagning	10
4.1	Svenska bestämmelser om bevisupptagning	10
4.2	Internationella bestämmelser om bevisupptagning	11
5	EG:s bevisupptagningsförordning	11
6	En ny lag med kompletterande bestämmelser	17
6.1	Bevisupptagning i en annan medlemsstat	18
6.1.1	Behöriga domstolar	18
6.1.2	Närvaro och deltagande av parter och ombud	18
6.1.3	Närvaro och deltagande av företrädare från den svenska domstolen	20
6.1.4	Direkt bevisupptagning	21
6.1.5	Översättning av handlingar	23
6.1.6	Kostnader för yttranden av experter	24
6.2	Bevisupptagning i Sverige	25
6.2.1	Behöriga domstolar	25
6.2.2	Närvaro och deltagande från den andra medlemsstaten	26
6.2.3	Lagval och begäran om ett särskilt tillvägagångssätt	27
6.2.4	Direkt bevisupptagning	28
6.2.5	Ersättning till den som hörs	29
6.3	Video- och telefonkonferens	30
6.4	Centralt organ	31
6.5	Sätt för mottagande av framställningar och meddelanden	32
6.6	Språk som godtas för framställningar och meddelanden	32
7	Beslut och tillkännagivande	33
8	Internationella avtal om bevisupptagning	34
9	Ändringar i 1946 års lagar	35
10	Ikraftträdande	36
11	Ekonomiska konsekvenser	36
12	Författningskommentar	37
12.1	Förslaget till lag om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur	37
12.2	Lagförslag om 1946 års lagar om bevisupptagning åt respektive vid utländsk domstol	39

Bilaga 1	RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur	40
Bilaga 2	Utkast till tillkännagivande.....	76
Bilaga 3	Promemorians lagförslag	77
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna.....	80
Rättsdatablad.....		81

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur,
2. lag om ändring i lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol,
3. lag om ändring i lagen (1946:817) om bevisupptagning vid utländsk domstol.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur¹.

Bevisupptagning i en annan medlemsstat

2 § Svenska domstolar får begära att en domstol i en annan medlemsstat skall ta upp bevisning.

3 § Parter och ombud får närvara när bevisupptagning äger rum vid en domstol i en annan medlemsstat.

4 § Svenska domstolar får ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat, om detta sker efter särskild begäran eller på grund av ett särskilt avtal.

Bevisupptagning i Sverige

5 § Bevisupptagning på begäran av en domstol i en annan medlemsstat skall verkställas av en tingsrätt.

Vid handläggningen tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om bevisupptagning utom huvudförhandling, om inte annat följer av förordningen.

6 § Om framställningen gäller en åtgärd som avser en fysisk person, är den tingsrätt behörig inom vars område personen har sitt hemvist eller under någon tid uppehåller sig. Om personen i fråga samtycker till att en annan tingsrätt verkställer framställningen, är den domstolen också behörig.

¹ EGT L 174, 27.6.2001, s. 1 (Celex 32001R1206).

Om framställningen gäller syn på en fastighet eller ett annat föremål som inte lämpligen kan flyttas, är den tingsrätt behörig inom vars område fastigheten eller föremålet finns.

Andra åtgärder skall verkställas av den tingsrätt som tar emot framställningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol

Häri genom föreskrivs att 1 § lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Har i visst mål eller ärende en utländsk domstol gjort framställning hos en svensk domstol om att det skall vidtas någon åtgärd som hör till rättegången, såsom upptagande av ed, anställande av förhör med part eller upptagande av bevis genom vittne, sakkunnig eller syn eller av skriftligt bevis, och överlämnas framställningen genom Justitiedepartementet till den svenska domstolen, skall den begärda åtgärden vidtas i enlighet med denna lag.

Lika med utländsk domstol anses i denna lag det europeiska patentverket och annan som enligt internationell överenskommelse som är bindande för Sverige får göra en sådan framställning.

Denna lag tillämpas inte om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål är tillämplig.

Denna lag tillämpas inte om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål *eller rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur*² är tillämplig.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

¹ Senaste lydelse 2000:565.

² EGT L 174, 27.6.2001, s. 1 (Celex 32001R1206).

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1946:817) om bevisupptagning vid utländsk domstol

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1946:817) om bevisupptagning åt utländsk domstol skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I mål eller ärende vid en svensk domstol får domstolen besluta att bevis skall tas upp vid en utländsk domstol. Sådan bevisupptagning får avse syn, skriftligt bevis eller förhör med vittne, sakkunnig, part under sanningsförsäkran, målsägande eller den som avses i 36 kap. 1 § andra eller tredje stycket rättegångsbalken.

Denna lag tillämpas inte om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål är tillämplig.

Denna lag tillämpas inte om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål *eller rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur*² är tillämplig.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

¹ Senaste lydelse 2000:566.

² EGT L 174, 27.6.2001, s. 1 (Celex 32001R1206).

3 Ärendet och dess beredning

Europeiska unionens råd antog den 28 maj 2001 förordningen (EG) nr 1206/2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (bevisupptagningsförordningen). Förordningen trädde i kraft den 1 juli 2001 och skall tillämpas fullt ut från och med den 1 januari 2004. Förordningen är publicerad i Europeiska gemenskapernas officiella tidning (EGT L 174, 27.6.2001, s.1, Celex 32001R0174) och finns i svensk lydelse som *bilaga 1*.

Bevisupptagningsförordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i Sverige och övriga medlemsstater i Europeiska unionen (EU) utom Danmark. Den skall alltså inte genomföras genom nationell normgivning i medlemsstaterna. Den kräver dock vissa kompletterande bestämmelser, vilka föreslås i detta ärende.

Inom Justitiedepartementet utarbetades promemorian EG:s bevisupptagningsförordning. I promemorian föreslås en ny lag som innehåller nödvändiga kompletterande bestämmelser till bevisupptagningsförordningen. Därutöver föreslås att vissa kompletteringar sker genom regeringsbeslut som tillkännages samt vissa följdändringar. Promemorians lagförslag och utkast till tillkännagivande finns i *bilaga 2 och 3*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2002/4577/DOM).

4 Bestämmelser om bevisupptagning

4.1 Svenska bestämmelser om bevisupptagning

Frågor om bevisning regleras i 35–41 kap. i rättegångsbalken. Allmänna regler om bevisning finns i 35 kap. Bestämmelser om bevisning genom vittnesförhör, förhör med part och med målsägande som inte för talan, skriftliga bevis, syn och sakkunnig tas upp i särskilda kapitel. I kapitel 41 finns regler om bevisning till framtida säkerhet. I ett nyligen framlagt betänkande (En modernare rättegång, SOU 2001:103) föreslås vissa ändringar bl.a. gällande reglerna om bevisning. Det föreslås att reglerna om bevisupptagning utom huvudförhandling ändras så att man i större utsträckning än vad som är möjligt i dag skall kunna ta upp bevisning utom huvudförhandling.

Frågor om bevisupptagning över nationsgränserna regleras i dag i lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol och i lagen (1946:817) om bevisupptagning vid utländsk domstol, med anslutande kungörelser (KK 1947:848 och KK 1947:847). Därutöver finns vissa

specialförfattningar som enbart gäller i förhållande till vissa stater eller internationella organ. I fråga om bevisupptagning i internationella förhållanden i brottmål och med anledning av skiljeförfarande finns särskilda bestämmelser i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål respektive i lagen (1999:116) om skiljeförfarande.

4.2 Internationella bestämmelser om bevisupptagning

Det finns ett flertal internationella överenskommelser som reglerar frågor om internationell bevisupptagning, bl.a. 1970 års Haagkonvention om bevisupptagning i utlandet i mål eller ärenden av civil eller kommersiell natur. Det finns även en nordisk överenskommelse från 1974 som bl.a. reglerar frågor om bevisupptagning. Den nordiska överenskommelsen kompletteras av cirkulär (1995:419) om inbördes rättshjälp mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge genom delgivning och bevisupptagning. De svenska bestämmelserna om bevisupptagning i de båda lagarna från 1946 är generella till sin natur och skall tillämpas såväl i förhållande till konventionsanslutna stater som till icke konventionsanslutna stater.

5 EG:s bevisupptagningsförordning

Sammanfattning

Syftet med förordningen är att underlätta för den som har en privaträttslig tvist i en medlemsstat och som behöver hjälp med bevisupptagning i en annan medlemsstat. För att uppnå detta mål finns i förordningen en rad bestämmelser som syftar till att underlätta gränsöverskridande bevisupptagning. En av dessa är en bestämmelse om att domstolarna skall kommunicera direkt med varandra i stället för att som ofta sker i dag via en centralmyndighet. Andra bestämmelser syftar till att effektivisera samarbetet genom att förordningen erbjuder praktiska hjälpmedel. Förordningen tillhandahåller ett antal flerspråkiga formulär som skall användas vid kommunikationen mellan domstolarna. I syfte att underlätta och påskynda kommunikationen skall domstolarna använda sig av modern teknik. För att effektivisera handläggningen av ett bevisupptagningsärende innehåller förordningen dessutom en rad tidsfrister inom vilka nödvändiga åtgärder skall vidtas.

Tillämpningsområde

Förordningen skall tillämpas i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, när en domstol i en medlemsstat enligt sin nationella lagstiftning anmodar en behörig domstol i en annan medlemsstat att ta upp bevisning eller när den begär att få ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat.

Det förutsätter således att det finns stöd i den nationella lagstiftningen för att en domstol skall kunna antingen begära att en annan domstol skall verkställa en framställan eller för att den skall kunna begära att få ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat. Man kan inte begära bevisupptagning med stöd av förordningen om bevisningen inte är avsedd att användas i ett inlett eller planerat rättsligt förfarande. Förordningen skall således inte tillämpas på vad som ibland i andra länder kallas för "fishing expeditions".

Som framgår av artikel 14 i förordningen kan verkställighet vägras för det fall en framställning ligger utanför förordningens tillämpningsområde. För det fall den anmodade domstolen t.ex. finner anledning ifrågasätta om bevisningen är avsedd att användas i ett inlett eller planerat förfarande kan kompletterande frågor ställas till den ansökande domstolen. Med ledning av erhållna kompletteringar kan beslut fattas om verkställighet skall vägras eller inte.

Genom ett särskilt protokoll tillämpas inte avdelning IV i EG-fördraget på Danmark. Detta innebär att förordningen inte är tillämplig i förhållande till Danmark.

Direktkontakter mellan domstolar

I artikel 2 slås principen fast om direktkommunikation mellan domstolarna. Till skillnad från vad som gäller exempelvis enligt 1970 års Haagkonvention om bevisupptagning skall domstolarna således kunna kommunicera direkt med varandra utan att behöva gå via en centralmyndighet. Vilka nationella domstolar som är behöriga att ta upp bevisning enligt förordningen avgörs av varje medlemsstat. Medlemsstaterna är skyldiga att överlämna en förteckning över behöriga domstolar till kommissionen som i sin tur skall se till att dessa uppgifter finns tillgängliga i en handbok.

Centralmyndighet

Varje medlemsstat skall utse ett centralt organ. Det centrala organets uppgifter enligt förordningen är att ansvara för att information ges till domstolarna, att söka lösningar på svårigheter som kan uppstå i fråga om en framställning och att i undantagsfall och på begäran av den ansökande domstolen vidarebefordra en framställning till en behörig domstol.

Hur begär man bevisupptagning?

Två olika formulär kan användas vid framställning om bevisupptagning. Det ena formuläret, formulär A, avser en framställning om bistånd med bevisupptagning utomlands. Det andra formuläret, formulär I, skall användas om domstolen begär att få ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat. När det gäller vilket språk som skall användas vid framställningen och vid övrig kommunikation ankommer det på den som har mest intresse av saken, dvs. den som gör framställningen, att se till att framställningen görs på den andra medlemsstatens officiella språk eller på de officiella språk eller andra språk den medlemsstaten har

godkänt. Framställningar och meddelanden skall överföras mellan domstolarnas på snabbast möjliga sätt.

Vad gör domstolen när den får en begäran?

Den anmodade domstolen skall inom sju dagar från det att den mottagit framställningen sända ett kvitto till den ansökande domstolen genom ifyllande av formulär B. Tanken är att kontakt skall etableras så snabbt som möjligt mellan de aktuella domstolarna. Om vissa grundläggande krav inte är uppfyllda, t.ex. om den ansökande domstolen inte använt ett språk eller ett överföringssätt som accepteras av den anmodade domstolen skall en anmärkning göras på kvittot. Om den ansökande domstolen skickat framställningen till en domstol som inte är behörig skall den domstolen vidarebefordra framställningen till en behörig domstol.

Om framställningen är ofullständig för att den inte innehåller alla nödvändiga uppgifter, skall den anmodade domstolen utan dröjsmål och senast inom 30 dagar efter det att framställningen har kommit in underrätta den ansökande domstolen om detta med hjälp av formulär C och uppmana den ansökande domstolen att lämna de uppgifter som saknas. Om ett yttrande från en sakkunnig eller annan s.k. expert begärs och ett sådant yttrande enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen förutsätter att säkerhet ställs eller förskott lämnas, skall den anmodade domstolen utan dröjsmål och senast inom 30 dagar underrätta den ansökande domstolen om att det är nödvändigt med sådan säkerhet eller förskott. Tidsfristen, inom vilken en framställning skall verkställas, börjar löpa först när en komplett framställning har inkommit.

Allmänt om verkställighet av bevisupptagning

Den anmodade domstolen skall verkställa en framställning utan dröjsmål och senast inom 90 dagar från det att framställningen kommit in (artikel 10). Den anmodade domstolen skall verkställa en framställning om bevisupptagning enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen. En domstol som skall bistå en annan domstol skall således enligt huvudregeln verkställa bevisupptagningen på det sätt som sägs i den nationella lagstiftningen.

En anmodad domstol är dock i vissa fall skyldig att tillmötesgå en begäran om att en framställning skall verkställas i enlighet med ett förfarande som föreskrivs i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen. En förutsättning för att tillmötesgå en sådan begäran är att ett sådant tillvägagångssätt inte är oförenligt med lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen, eller skulle innebära betydande praktiska svårigheter. Detta innebär att en svensk domstol exempelvis i vissa fall kan komma att tillämpa andra förfaranden än sådana som föreskrivs i svensk lagstiftning, t.ex. genom att förestäva en annan vittnesed än den som föreskrivs i 36 kap. 11 § rättegångsbalken. En anmodad domstol är under

samma förutsättningar skyldiga att tillmötesgå en begäran om att kommunikationsteknik skall användas, t.ex. videokonferens.

Närvaro och deltagande av parter, ombud och utländska domare

Parterna och deras ombud har rätt att närvara när den anmodade domstolen verkställer den begärda bevisupptagningen om detta är föreskrivet i lagstiftningen där den ansökande domstolen är belägen (artikel 11). Förutom rätt att närvara har parterna och deras ombud också rätt att aktivt delta, exempelvis genom att själv få ställa frågor. Det är dock den anmodade domstolen i enlighet med lagstiftningen i det egna landet som bestämmer villkoren för deltagandet.

När det gäller närvarorätten för företrädare för den ansökande domstolen är det tillräckligt att det är förenligt med lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen (artikel 12). Det fordras således inte någon uttrycklig föreskrift i nationell lagstiftning för närvarorätt för domstolsföreträdare. En företrädare för den ansökande domstolen skall dock vara utsedd av den ansökande domstolen. Den person som önskar närvara eller delta skall således ha någon form av mandat att uppträda i den andra domstolen.

Den ansökande domstolen kan begära att den anmodade domstolen använder kommunikationsteknik, särskilt video- och telefonkonferenser. Det innebär exempelvis att den ansökande domstolen kan begära att parter, ombud och representanter för domstolen skall få närvara och delta vid en bevisupptagning genom videokonferens.

Den anmodade domstolen skall om det är nödvändigt använda samma tvångsmedel som kan användas i ett motsvarande fall på nationell nivå.

Hinder mot verkställighet

Artikel 14 behandlar två olika situationer då den anmodade domstolen inte kan verkställa en framställning. Den första situationen som avses är när det finns hinder mot verkställighet på grund av att en person som skall höras åberopar en rätt att vägra att avge vittnesmål eller att det finns ett förbud mot att avlägga ett vittnesmål antingen på grund av lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen eller om det följer av lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen. Den andra situationen avser ett fall då den anmodade domstolen inte kan verkställa en framställning på grund av följande fyra skäl som är angivna i artikeln: att framställningen inte ligger inom förordningens tillämpningsområde, då verkställigheten av en framställning inte ligger inom den anmodade domstolen behörighet, om den ansökande domstolen inte har följt en anmodad domstols föreläggande att komplettera framställningen inom angiven tidsfrist, eller om nödvändig säkerhet eller förskott inte ställts respektive lämnats inom begärd tidsfrist. En domstol får inte vägra verkställighet endast av det skälet att den anmodade domstolen enligt sin lagstiftning gör anspråk på exklusiv behörighet eller av det skälet att lagstiftningen i den egna staten inte medger rättslig prövning. Den anmodade domstolen skall vidare

underrätta den ansökande domstolen om att framställningen inte har kunnat verkställas.

Förseningar och kvitto efter utförd bevisupptagning

Om den anmodade domstolen inte kan verkställa en framställning inom den föreskrivna tiden om 90 dagar skall den underrätta den ansökande domstolen om detta, skälen till dröjsmålet samt den tid som den anmodade domstolen förväntar sig behöva för att kunna ta upp bevisningen. När framställningen är verkställd skall den anmodade domstolen utan dröjsmål översända de handlingar som utvisar att framställningen har verkställts tillsammans med en bekräftelse på att verkställighet har skett. Bekräftelse sker genom ifyllande av formulär H. I förekommande fall skall de handlingar som mottagits återsändas till den ansökande domstolen.

Direkt bevisupptagning

Artikel 17 reglerar direkt bevisupptagning, dvs. när en domstol vill ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat utan att begära att en annan domstol skall ta upp bevisningen i dess ställe. En domstol som vill använda sig av detta förfaringssätt i stället för att begära hjälp av en annan domstol måste sända en framställning om att få ta upp bevisning direkt till en behörig myndighet i den aktuella medlemsstaten. Vilken myndighet som är behörig att ta emot framställningen avgörs av varje medlemsstat. Direkt bevisupptagning får ske endast om den kan genomföras på frivillig grund och utan användning av tvångsmedel. Om den direkta bevisupptagningen avser hörandet av en person är den ansökande domstolen, dvs. den domstol som önskar att ta upp bevisningen själv, skyldig att informera den berörda personen att bevisupptagningen sker på frivillig grund. Direkt bevisupptagning skall verkställas av en domare eller motsvarande. Den behöriga myndigheten har 30 dagar på sig att svara på en framställning. Av svaret skall framgå om framställningen accepteras eller inte. Om framställningen accepteras endast under förutsättning att vissa villkor enligt lagstiftningen i den aktuella medlemsstaten uppfylls skall den behöriga myndigheten ange detta i sitt svar. Direkt bevisupptagning får endast vägras om en framställning ligger utanför förordningens tillämpningsområde, om inte alla nödvändiga uppgifter finns med i ansökan eller om den begärda direkta bevisupptagningen strider mot grundläggande rättsprinciper i den egna medlemsstaten. Den domstol som verkställer bevisupptagningen skall verkställa denna i enlighet med den egna lagstiftningen, dock med de eventuella begränsningar som kan följa av de villkor som ställts upp.

Kostnader för bevisupptagningen

Utgångspunkten enligt förordningen är att ersättning för avgifter och kostnader inte får begäras för verkställigheten av en framställning. Om den anmodade domstolen begär det skall dock den ansökande domstolen säkerställa att arvoden till experter och tolkar ersätts liksom kostnader

som har uppstått till följd av särskilda tillvägagångssätt samt användning av kommunikationsteknik. Att parternas skyldighet att bära arvoden eller kostnader regleras av lagen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen sägs uttryckligen i förordningen (artikel 18). En anmodad domstol kan begära att den ansökande domstolen ställer lämplig säkerhet eller utger förskott för de begärda kostnaderna som skall utges av parterna, om det föreskrivs i lagen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen.

Andra avtal och konventioner

Förordningen har inom sitt tillämpningsområde företräde framför bestämmelser i bilaterala eller multilaterala avtal och överenskommelser som ingåtts av medlemsstaterna, särskilt Haagkonventionen av den 1 mars 1954 angående vissa till civilprocessen hörande ämnen och Haagkonventionen av den 18 mars 1970 om bevisupptagning i utlandet i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (artikel 21). Förordningen hindrar dock inte medlemsstaterna från att bibehålla eller ingå avtal eller överenskommelser mellan två eller flera medlemsstater för att ytterligare underlätta och förenkla bevisupptagning, så länge dessa är förenliga med förordningen. Medlemsstaterna skall skicka kopior av de avtal eller överenskommelser som bibehålls och som har ingåtts till kommissionen, samt utkast till avtal eller överenskommelser som de avser att ingå samt uppgift om hävande eller ändring av dessa avtal eller överenskommelser.

Information till kommissionen

Medlemsstaterna skall lämna vissa uppgifter till kommissionen, dels en förteckning över behöriga domstolar, dels uppgifter till de centrala organen eller de behöriga myndigheterna, dels uppgift om vilka tekniska hjälpmedel som berörda domstolar förfogar över, dels uppgift om vilka språk som medlemsstaten godkänner för framställningar. Medlemsstaterna är skyldiga att meddela eventuella ändringar av dessa uppgifter.

Handbok

Kommissionen skall utarbeta och regelbundet uppdatera en handbok med de uppgifter som medlemsstaterna skall lämna till kommissionen. Handboken skall även finnas tillgänglig i elektronisk form. Kommissionen har vidare till uppgift att uppdatera och tekniskt anpassa formulären. I detta arbete skall kommissionen biträdas av en rådgivande kommitté.

Översyn av förordningen

Förordningen innehåller också en bestämmelse om översyn av förordningens tillämpningsområde. Senast den 1 januari 2007 och därefter vart femte år skall kommissionen överlämna en rapport om

tillämpningen av förordningen till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén (artikel 25). Kommissionen skall särskilt övervaka de centrala organens verksamhet, direkt bevisupptagning och kostnader.

6 En ny lag med kompletterande bestämmelser

Regeringens förslag: En ny separat lag med kompletterande bestämmelser till bevisupptagningsförordningen införs.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har haft några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Bevisupptagningsförordningen kommer att aktualiseras i de svenska domstolarna i två olika situationer. Den ena situationen är när det i en svensk process finns ett behov av bevisupptagning i någon annan medlemsstat. Den andra situationen uppkommer när en domstol i en annan medlemsstat gör en framställning om bevisupptagning vid en svensk domstol. Förordningen kommer också att aktualiseras vid de centrala organ eller andra behöriga myndigheter som enligt förordningen har att ta ställning till framställningar om direkt bevisupptagning. Vissa frågor är självständigt reglerade i förordningen. Andra bestämmelser är sådana att de inte kan tillämpas om det inte finns stöd i den nationella lagstiftningen.

Bevisupptagningsförordningen är direkt tillämplig och skall inte införas i svensk rätt. Det är dock nödvändigt att införa vissa kompletterande bestämmelser. Med hänsyn till att den befintliga nationella lagstiftningen är generell till sin natur kan det i och för sig förefalla lämpligt att arbeta in nödvändiga kompletterande bestämmelser i denna. Det vore således möjligt att komplettera 1946 års lagar om bevisupptagning med de nya bestämmelser som kompletterar bevisupptagningsförordningen. En fördel med detta vore att regleringen rörande internationell bevisupptagning skulle hållas relativt samlad. I bevisupptagningsförordningen regleras dock sådana frågor som även regleras i 1946 års lagar. Eftersom bevisupptagningsförordningen är direkt tillämplig skulle det bli nödvändigt med en mängd undantag i en sådan generell reglering. Det är därför mer ändamålsenligt att införa en ny separat lag med kompletterande bestämmelser till bevisupptagningsförordningen.

Det behövs kompletterande lagbestämmelser bl.a. om vilka svenska domstolar som skall vara behöriga att begära bevisupptagning i en annan medlemsstat och också om vilka domstolar som skall vara behöriga att ta emot begäran från andra medlemsstater. Vidare behöver det uttryckligen ges en rätt för parter och ombud att närvara vid bevisupptagning i en annan medlemsstat. Dessa frågor behandlas i det följande.

Inte alla kompletteringar är av sådan art att författningsändringar krävs. Vissa kompletteringar till bevisupptagningsförordningen kan beslutas av regeringen och därefter tillkännages. På det sättet har EG:s delgivningsförordning kompletterats av tillkännagivande (2001:352) om

rådets förordning (EG) nr 1348/2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil och kommersiell natur.

6.1 Bevisupptagning i en annan medlemsstat

6.1.1 Behöriga domstolar

Regeringens förslag: Svenska domstolar ges rätt att begära att en domstol i en annan medlemsstat skall ta upp bevisning.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förordningens första artikel skall förordningen tillämpas när en domstol i en medlemsstat enligt sin nationella lagstiftning anmodar en domstol i en annan medlemsstat att ta upp bevisning eller begär direkt bevisupptagning. Förordningen i sig ger således inte de nationella domstolarna någon rätt att begära bevisupptagning utomlands. En sådan rätt måste följa av nationell lagstiftning. För att en svensk domstol skall ha rätt att med stöd av bevisupptagningsförordningen begära att en domstol i en annan medlemsstat skall ta upp bevisning måste detta följa av svensk rätt.

Bevisupptagningsförordningens utformning med en hänvisning till nationell lagstiftning medför alltså att det bör införas en uttrycklig bestämmelse som anger att svenska domstolar får besluta att anmoda en behörig domstol i en annan medlemsstat att ta upp bevis.

Förordningen skall tillämpas i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. Det är mot den bakgrunden naturligt att det i första hand är de allmänna domstolarna som kommer att tillämpa förordningen. Den sakliga avgränsningen skall dock inte göras ensidigt utifrån svensk rätt utan med beaktande av den tolkning det begreppet – och likartade benämningar – har getts i andra sammanhang. Ytterst är det EG-domstolen som avgör hur gränsdragningen skall göras. Det kan därmed inte uteslutas att även andra än de allmänna domstolarna kan anses eller anse sig behöriga att begära bevisupptagning enligt förordningen, t.ex. Marknadsdomstolen eller Arbetsdomstolen. Möjligheten att begära bevisupptagning bör därför gälla generellt för svenska domstolar.

Detta förhållningssätt stämmer väl överens med vad som gäller i dag enligt 1946 års lag om bevisupptagning vid utländsk domstol. Där anges nämligen att svenska domstolar i mål eller ärenden får besluta att bevis skall tas upp vid en utländsk domstol.

6.1.2 Närvaro och deltagande av parter och ombud

Regeringens förslag: Parterna i den svenska processen liksom deras ombud tillåts *närvara* när en domstol i en annan medlemsstat tar upp bevisning.

Regeringens bedömning: Några kompletterande bestämmelser rörande parter och ombuds rätt att delta vid bevisupptagning behövs inte.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget och bedömningen. *Falu tingsrätt* har dock väckt frågan om inte parternas närvarorätt vid bevisupptagning utomlands bör följa samma regler som gäller för parter i en inhemsk rättegång, dvs. med de begränsningar som följer av 36 kap. 18 § rättegångsbalken.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Parter och deras ombud har enligt förordningen rätt att närvara när en domstol i en annan medlemsstat verkställer en begärd bevisupptagning under förutsättning att detta är föreskrivet i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen. Svenska parter och deras ombud har således rätt att närvara vid bevisupptagning i en annan medlemsstat om detta uttryckligen är föreskrivet i svensk lagstiftning.

Att parter och deras ombud får en möjlighet att närvara vid bevisupptagning i en annan medlemsstat är värdefullt eftersom de därigenom ges en möjlighet till full insyn och eventuellt också en mer aktiv roll. Den möjlighet som erbjuds i bevisupptagningsförordningen beträffande närvarorätt för parter och ombud bör således utnyttjas.

När det gäller internationella förhållanden finns det inte någon uttrycklig bestämmelse som föreskriver att parter och deras ombud i en svensk rättegång har rätt att närvara vid bevisupptagning i en annan medlemsstat. Rätten att närvara vid bevisupptagning i Sverige kan inte anses innebära en uttrycklig föreskrift om närvarorätt i den mening som avses i bevisupptagningsförordningen. En kompletterande bestämmelse krävs därför.

I Sverige har ombud en ovillkorlig rätt att närvara. Även parter har en i det närmaste ovillkorlig rätt att närvara när vittnen hörs. Endast om ett vittne känner välgrundad rädsla kan en part nekas rätt att närvara vid förhöret (se 36 kap. 18 § rättegångsbalken).

På samma sätt som vid en rättegång i Sverige kan det förekomma att ett vittne vid bevisupptagning utomlands känner välgrundad rädsla på grund av en parts närvaro. Det skulle därför, på det sätt som *Falu tingsrätt* påpekat, kunna övervägas att begränsa närvarorätten vid bevisupptagning i en annan medlemsstat med en regel motsvarande 36 kap. 18 § rättegångsbalken.

Frågan är om detta är lämpligt, eller ens möjligt. Bevisupptagningen i en annan medlemsstat sker i enlighet med lagstiftningen där bevisupptagningen äger rum (artikel 10.2 i förordningen). Det är således inte svensk rätt som reglerar eventuella inskränkningar i en parts närvarorätt i det enskilda fallet. Frågan bör dessutom bedömas av den domstol som skall utföra bevisupptagningen. Det är ju den domstolen som kallar vittnet och som får kännedom om eventuella önskemål om att parten inte skall närvara. Parts närvarorätt vid bevisupptagning i en annan medlemsstat bör därför inte begränsas av en regel motsvarande 36 kap. 18 § rättegångsbalken. Det bör dock så långt möjligt framgå av ordalydelsen att den möjlighet till närvaro som föreskrivs i den

kompletterande lagen inte hindrar att den anmodade domstolen, i enlighet med nationella regler, begränsar en parts närvarorätt, t.ex. om den som skall höras känner välgrundad rädsla, genom att besluta att parten skall befinna sig i ett annat rum än den som skall höras eller t.o.m. att parten inte alls skall få närvara.

Det kan finnas situationer när den svenska domstolen vill försäkra sig om att den anmodade domstolen beaktar ett vittnes önskemål att en part inte skall få närvara vid bevisupptagningen. I en sådan situation finns flera alternativ. Den svenska domstolen kan begära att ett särskilt tillvägagångssätt skall användas (artikel 10.3). Ett exempel på ett sådant särskilt tillvägagångssätt är bevisupptagningen med s.k. medhörning. Ett annat alternativ är att begära direkt bevisupptagning i enlighet med artikel 17 varvid den svenska domstolen själv tar upp bevisningen. Dessutom finns alltid möjligheten att förelägga den som skall höras att inställa sig vid en svensk domstol för sedvanlig bevisupptagning i Sverige.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det behöver införas en bestämmelse varvid det uttryckligen anges att parter och deras ombud tillåts närvara vid bevisupptagning i en annan medlemsstat. Bestämmelsen bör ges en något ändrad formulering i förhållande till promemorians förslag för att markera att närvarorätten inte är uttömmande reglerad i den svenska lagstiftningen (se författningskommentaren till 3 §, avsnitt 12.1).

Rätten att närvara innebär inte automatiskt en rätt att vara aktiv och t.ex. ställa frågor till ett vittne. Förordningen gör skillnad mellan rätt att närvara och rätt att delta. Rätten att delta förutsätter en begäran om detta varpå den anmodade domstolen har rätt att fastställa de närmare villkoren för deltagandet, t.ex. förbud mot ledande frågor. Förordningen reglerar självständigt frågan om deltagande. Några kompletterande bestämmelser rörande deltagande för parter och ombud behövs därmed inte.

6.1.3 Närvaro och deltagande av företrädare från den svenska domstolen

Regeringens bedömning: Företrädare för en svensk domstol har rätt att närvara när en domstol i en annan medlemsstat tar upp bevisning. Med företrädare avses den som ansvarar för målet eller någon annan med särskilt förordnande. Deltagande vid bevisupptagningen sker på de villkor som den utländska domstolen ställer upp. Några kompletterande bestämmelser om rätten till närvaro eller deltagande för företrädare för en svensk domstol behövs inte.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Företrädare för den ansökande domstolen har enligt förordningen rätt att närvara när den anmodade domstolen tar upp bevisning om detta är förenligt med lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen.

Det krävs inte någon uttrycklig föreskrift i nationell rätt utan det är tillräckligt att närvaron är förenlig med lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen. Något hinder för svenska domare att närvara vid bevisupptagning utomlands ställs inte upp i svensk rätt. Något behov av kompletterande lagbestämmelse finns således inte.

En förutsättning för att företrädaren för domstolen skall kunna närvara är att personen ifråga har blivit utsedd av domstolen. Ur ett svenskt perspektiv är det i första hand den domare som ansvarar för det aktuella målet som är den person som kan anses ha ett intresse av att vara närvarande vid själva bevisupptagningen. Men det finns även andra situationer där frågan om närvarorätt kan aktualiseras. Exempelvis kan fråga om bevisupptagning uppkomma i sådana familjerättsliga mål i vilka nämndemän deltar (14 kap. 17 § äktenskapsbalken och 20 kap. 1 § föräldrabalken). Intresset av att närvara kan även uppkomma i sådana mål där särskilda ledamöter ingår.

Det finns alltid en domare som ansvarar för ett mål. Beträffande den domaren är kravet på att personen skall vara särskilt utsedd uppfyllt. Om frågan om närvaro för någon annan person än den som ansvarar för målet aktualiseras, exempelvis för samtliga ledamöter i rätten, torde krävas att personerna förordnas särskilt.

På samma sätt som beträffande parter och deras ombud är rätten till aktivt deltagande beroende av eventuella villkor som den anmodade domstolen ställer upp. Eftersom frågan regleras självständigt i förordningen finns det inte något behov av kompletterande bestämmelser.

Av såväl praktiska som ekonomiska skäl kan det antas att svenska domare endast i begränsad utsträckning utövar sin rätt enligt förordningen genom att rent fysiskt inställa sig vid en domstol i en annan medlemsstat. Ett exempel på när det kan finnas anledning att utnyttja denna möjlighet är i sådana fall när det är aktuellt med syn på ett föremål som inte kan flyttas. Den ansökande domstolen har enligt förordningen möjlighet att begära att den anmodade domstolen använder sig av kommunikationsteknik vid bevisupptagningen. Det innebär att en företrädare för en svensk domstol kan begära att få utöva sin närvarorätt genom videokonferens.

6.1.4 Direkt bevisupptagning

Regeringens förslag: Svenska domstolar ges rätt att ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat, om detta sker efter särskild begäran eller på grund av ett avtal med den andra staten.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Fem remissinstanser, *Stockholms tingsrätt*, *Falu tingsrätt*, *Marknadsdomstolen*, *Arbetsdomstolen* och *Sveriges Domareförbund* har dock understrukit vikten av att det säkerställs att möjligheten till telefonförhör utomlands inte inskränks.

Skälen för regeringens förslag: Det är i många fall bättre för en domstol att själv få svara för upptagandet av bevisning i en annan medlemsstat än att vara beroende av en annan domstol. Bevisvärdet av en utsaga kan exempelvis antas bli högre om det är den domstol som har att värdera bevisningen som själv kan ställa de relevanta frågorna.

Förordningen ger medlemsstaterna möjlighet att begära sådan direkt bevisupptagning, dvs. att en domstol själv får verkställa en bevisupptagning i en annan medlemsstat. För att det skall vara möjligt förutsätts att en behörig myndighet i den medlemsstaten där bevisupptagning skall ske har givit klartecken till detta. Möjligheterna för den behöriga myndigheten att säga nej är dock begränsade. Direkt bevisupptagning får endast vägras om en framställning ligger utanför förordningens tillämpningsområde, om inte alla nödvändiga uppgifter finns med i ansökan eller om den begärda direkta bevisupptagningen strider mot grundläggande rättsprinciper i den egna medlemsstaten.

Trots det har medlemsstaterna stor möjlighet att påverka den anmodande domstolens möjligheter att agera. Den behöriga myndigheten i det land där bevisupptagningen skall äga rum har nämligen enligt förordningen rätt att ställa upp villkor. Frågan om vilka villkor som får ställas upp är inte reglerat i förordningen utan det står varje medlemsstat fritt att, i enlighet med lagstiftningen i den egna medlemsstaten, ställa upp de villkor som den anser vara nödvändiga för att kunna acceptera den direkta bevisupptagningen. Ett exempel på villkor som kan ställas upp finns angivet direkt i förordningen (artikel 17), nämligen att den behöriga myndigheten får bestämma att en domstol i den egna medlemsstaten skall delta vid bevisupptagningen. De villkor som kommer att ställas upp kommer sannolikt att variera mellan medlemsstaterna beroende på olika rättstraditioner och vilket förtroende man har för varandra.

För svensk del torde möjligheten att begära direkt bevisupptagning i första hand bli aktuell i situationer då man vill användas sig av video- eller telefonkonferens. Det kan antas att det endast undantagsvis är påkallat för svenska domare att åka utomlands för att ta upp bevisning.

Flera remissinstanser har framhållit att bestämmelserna om direkt bevisupptagning kan sägas innebära ett steg tillbaka i förhållande till de medlemsstater som redan i dag accepterar att telefonförhör äger rum med en person som befinner sig inom dess territorium eftersom man enligt förordningen är skyldig att göra en framställning till den andra medlemsstaten. För tvistemålets del är det dock endast Finland som för närvarande villkorslöst accepterar telefonförhör på deras territorium. Nederländerna tillåter telefonförhör, men kräver en formell framställning till nederländska myndigheter. Spanien tillåter telefonförhör med svenska medborgare, om förhöret sker på svensk ambassad eller konsulat.

I praktiken behöver emellertid förordningens reglering inte leda till någon försämring eftersom kommunikationen mellan de medlemsstater som redan i dag accepterar telefonförhör bör kunna fungera snabbt och friktionsfritt. Enligt förordningen (artikel 21) är dessutom medlemsstaterna oförhindrade att ingå sådana avtal med varandra som ytterligare underlättar och förenklar förfarandet. Ett exempel kan vara att medlemsstaterna ingår avtal av den innebörden att det accepteras att telefonförhör eller förhör genom videokonferens äger rum utan någon

framställning i det enskilda fallet hos den andra medlemsstaten. En annan möjlighet är att de centrala organen kommer överens om att en uttrycklig förfrågan inte behövs i varje enskilt fall så länge bevisupptagning sker genom telefonförhör och med iakttagande av förordningens regler om frivillighet m.m. Remissinstanserna har understrukit vikten av att avtal enligt artikel 21 i förordningen kommer till stånd. Regeringen kommer att vidta de åtgärder som behövs för att möjligheterna till telefonförhör utomlands inte minskar, utan tvärtom utvidgas.

Enligt förordningens första artikel skall förordningen tillämpas när en domstol i en medlemsstat enligt sin nationella lagstiftning begär att få ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat. Förordningen i sig ger således inte de nationella domstolarna någon rätt att ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat. En sådan rätt måste i stället följa av nationell lagstiftning. För att en svensk domstol skall ha rätt att med stöd av bevisupptagningsförordningen ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat måste detta följa av svensk rätt. Det bör således införas en uttrycklig bestämmelse som anger att svenska domstolar, efter särskild begäran, får ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat. Vidare bör det, såsom påpekats av *Falu tingsrätt*, framgå direkt av den kompletterande lagen att det kan förekomma avtal som gör att det inte krävs särskild begäran i varje enskilt fall.

6.1.5 Översättning av handlingar

Regeringens bedömning: Några kompletterande bestämmelser om översättning av handlingar behövs inte.

Promemorian behandlade inte denna fråga.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* har anfört att det bör införas en kompletterande bestämmelse som möjliggör för de svenska domstolarna att förelägga part att ombesörja översättning av handlingar som skall sändas till anmodade domstolar i andra medlemsstater.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 4.3 och 5 i förordningen skall vid framställning om bevisupptagning, de handlingar som den ansökande domstolen anser det nödvändigt att bifoga, översättas till den anmodade medlemsstatens officiella språk eller till ett annat språk som den staten godkänt. Förordningen reglerar inte vem – parterna eller domstolen – som rent faktiskt skall ombesörja och bekosta översättningen. Denna fråga är överlämnad till nationell rätt. Den svenska lagstiftning som i första hand blir aktuell är rättegångsbalken. Även lagen (1996:242) om domstolsärenden (ärendelagen) kan bli aktuell. Bestämmelser om översättning av handlingar finns i 33 kap. 9 § rättegångsbalken. I 48 § ärendelagen hänvisas till den bestämmelsen.

Enligt 33 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken får rätten vid behov låta översätta handlingar som kommer in till eller skickas ut från rätten. I domstolens prövning av om det finns behov av att låta översätta en handling bör domstolen ta reda på vilka möjligheter en part har att få handlingen översatt. Endast om part inte på egen hand kan få en handling översatt bör domstolen ordna med en översättning (prop. 1986/87:89 s. 142–143 och s. 170). Huvudregeln är således restriktivitet med

översättning. En svensk domstol har möjlighet att förelägga en part att ombesörja översättning av en handling som skall skickas ut från rätten. Behovet av översättning har ansetts vara större i brottmål och indispositiva tvister än i förmögenhetstvister (prop. 1973:30 s. 72 och NJA 2001 s.54).

Den generellt avfattade bestämmelsen i rättegångsbalken reglerar således frågan om vem som skall ombesörja översättning av en handling. Avgörande är en behovsprövning som domstolen måste göra i varje enskilt fall. Regeringen anser inte att det finns något behov av en särskild regel för den internationella bevisupptagningen i dessa fall.

6.1.6 Kostnader för yttranden av experter

Regeringens bedömning: Några kompletterande bestämmelser om kostnader för yttranden av experter behövs inte.

Promemorian behandlade inte denna fråga.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* har förordat att det bör införas kompletterande bestämmelser rörande kostnader för yttrande av expert.

Skälen för regeringens bedömning: Huvudregeln enligt artikel 18.1 i förordningen är att en domstol i en medlemsstat inte får begära ersättning för avgifter och kostnader. Enligt artikel 18.2 får dock den anmodade domstolen begära ersättning av den ansökande domstolen för kostnader för bl.a. experter. Frågan om parternas skyldighet att bära dessa kostnader regleras av lagen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen.

Artikel 18.3 reglerar vissa ytterligare frågor om kostnader för yttranden av experter. Dessa expertyttranden motsvarar sådana sakkunnigutlåtanden som regleras i 40 kap. rättegångsbalken. Den anmodade domstolen får begära att den ansökande domstolen ställer säkerhet eller utger förskott för de begärda kostnaderna. Om det föreskrivs i lagen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen skall säkerheten ställas eller förskottet utges av parterna.

Om en svensk domstol begär att en expert skall höras vid t.ex. en fransk domstol får således den franska domstolen med stöd av artikel 18.2 och 18.3 i förordningen begära att den svenska domstolen skall ställa säkerhet eller utge förskott för ersättning till experten. En anledning till en sådan begäran från den franska domstolen kan vara att experten i Frankrike kräver betalt i förskott innan arbetet inleds. Säkerheten skall ställas eller förskottet utges av de svenska parterna om det föreskrivs av svensk rätt. Som redogjorts för ovan (avsnitt 6.1.5) är det normalt rättegångsbalkens bestämmelser som är tillämpliga för den svenska domstolens handläggning.

Frågan om vem som skall betala ersättning till en av rätten utsedd sakkunnig som har gett utlåtande regleras för svenskt vidkommande av 40 kap. 17 § rättegångsbalken. Ersättning kan antingen utges av ena parten eller av parterna solidariskt. En sakkunnig är berättigad till förskott efter en skälighetsprövning av rätten (40 kap. 18 §

rättegångsbalken). Den eller de som skall svara för ersättning till den sakkunnige är också skyldig att betala förskottet.

Bestämmelserna i 40 kap. rättegångsbalken bör utan olägenheter kunna tillämpas i de fall frågor om ersättning till sakkunniga som hörs vid utländsk domstol uppkommer. Det finns således inget behov av några särskilda kompletterande bestämmelser rörande parts eller det allmännas ansvar för kostnader för yttrande av experter eller förskottsbetalning.

6.2 Bevisupptagning i Sverige

6.2.1 Behöriga domstolar

Regeringens förslag: Samtliga tingsrätter skall vara behöriga att verkställa en framställning om bevisupptagning åt en utländsk domstol. Motsvarande regler som finns i 1946 års lag om bevisupptagning åt utländsk domstol skall införas för den lokala behörigheten.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Falu tingsrätt* har framfört synpunkter på en av de föreslagna behörighetsreglerna för svensk tingsrätt.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 2 i bevisupptagningsförordningen skall varje medlemsstat upprätta en förteckning över de domstolar som är behöriga att ta upp bevis enligt förordningen. Det skall också anges vilka territoriella behörighetsområden dessa domstolar har.

En tänkbar lösning vore att låta endast en eller ett begränsat antal domstolar vara behöriga att verkställa en bevisupptagning i Sverige på begäran av en domstol i en annan medlemsstat. För detta talar att antalet framställningar inledningsvis sannolikt inte kommer att vara så stort. Som en jämförelse kan nämnas att det under år 2002 kom in 81 framställningar om bevisupptagning åt utländsk domstol till Justitiedepartementet.

Utgångspunkten bör dock vara att den som skall höras kan höras vid en domstol i dess närhet. På samma sätt som enligt regleringen i 1946 års lag om bevisupptagning åt utländsk domstol är det därför lämpligt att samtliga tingsrätter är behöriga att ta upp bevisning på begäran av en domstol i en annan medlemsstat.

Som framhållits tidigare (avsnitt 6.1.1) kan det i vissa fall bli aktuellt för andra domstolar än de allmänna att tillämpa förordningen och begära bevisupptagning. När det är fråga om att verkställa bevisupptagning åt utländsk domstol saknas dock skäl att ge andra domstolar än tingsrätterna behörighet.

När det gäller den lokala behörigheten vid begäran om bevisupptagning i Sverige innebär den nuvarande regleringen i 1946 års lag i korthet följande. Om bevisupptagningen är hänförlig till en fysisk person är den tingsrätt behörig inom vars område personen ifråga har sitt

hemvist eller någon tid uppehåller sig. Men om den som skall höras samtycker till att höras vid en annan tingsrätt är detta också möjligt. Om bevisupptagningen avser syn på fastighet eller på ett annat föremål som inte lämpligen kan flyttas är den tingsrätt behörig inom vars område fastigheten eller föremålet finns. Behörighetsreglerna var i huvudsak desamma i den lag från 1899 som föregick 1946 års lag.

Promemorians förslag till behörighetsregel ansluter sig nära till bestämmelserna i 1946 års lag. Huvudregeln är att behörigheten avgörs av var den som skall höras har sitt hemvist. För de fall personen inte har sitt hemvist i Sverige eller under viss tid bor på annan plats, t.ex. för studier, är det ändamålsenligt att tingsrätten på den ort där han eller hon uppehåller sig är behörig att verkställa bevisupptagningen. Det bör dock inte vara tillräckligt för att grunda behörighet att man endast tillfälligtvis uppehåller sig på en viss plats, t.ex. för ett besök över dagen.

Falu tingsrätt har ansett att rekvisitet ”under någon tid uppehåller sig” är vagt och svårtillämpat samt framhållit att det är angeläget att hitta mer handfasta rekvisit för behörigheten när bevisupptagningen inte längre skall förmedlas av ett centralt organ. Tingsrätten har därvid pekat på bestämmelser i rättegångsbalken där det avgörande vid prövningen av behörighetsfrågan synes vara uppehålleorten vid prövningstillfället.

I 10 kap. 1 § femte stycket rättegångsbalken finns det en särskild behörighetsregel för dem som saknar känt hemvist, s.k. vagabondforum. Enligt den regleringen är vistelseort tillräckligt för att grunda behörighet och något krav på att vistelsen skall ha ägt rum under någon tid uppställs inte. Bestämmelserna i 19 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken innebär, för det fall det är ovisst var ett brott förövades, att den tingsrätt där den misstänkte uppehåller sig är behörig. Inte heller den regleringen innebär något krav på att vistelsen skall ha ägt rum under någon tid. Enligt tredje stycket i samma paragraf kan en tingsrätt under vissa förutsättningar vara behörig om den misstänkte mera varaktigt uppehåller sig inom tingsrättens behörighetsområde.

Vistelse på en ort där man inte har hemvist bör som redan framhållits ha en viss varaktighet för att grunda behörighet. Den i promemorian föreslagna lokutionen ”under någon tid uppehåller sig ” ger uttryck för en sådan varaktighet. Av bestämmelserna i rättegångsbalken är det enligt regeringens mening endast 19 kap. 1 § tredje stycket som skulle kunna vara ett alternativ till promemorians förslag. Övervägande skäl talar emellertid för att välja den lokution som finns i 1946 års lag och som gäller vid bevisupptagning åt utländsk domstol. Det finns inte något som talar för att den inte har varit ändamålsenlig eller att den skulle ha blivit föråldrad. Att rekvisitet är något vagt bör, enligt regeringens mening, inte leda till några tillämpningsproblem.

6.2.2 Närvaro och deltagande från den andra medlemsstaten

Regeringens bedömning: Det behövs inga kompletterande bestämmelser om rätt att närvara eller delta för parter, ombud eller företrädare för den utländska domstolen. Inte heller behövs det några kompletterande bestämmelser om svenska domstolars rätt att ställa

upp villkor för deltagande av parter, ombud eller företrädare för den utländska domstolen.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: En part från en annan medlemsstat och dennes ombud får närvara vid bevisupptagning i Sverige om det är föreskrivet i lagstiftningen i den medlemsstaten. Vidare får en företrädare för en utländsk domstol närvara om det är förenligt med lagstiftningen i den medlemsstat där den domstolen är belägen. Avgörande för om närvarorätt föreligger eller inte är således innehållet i lagstiftningen i den aktuella medlemsstaten. Eftersom bevisupptagning i Sverige sker i enlighet med lagstiftningen i Sverige är de svenska reglerna (36 kap. 18 § rättegångsbalken) om en eventuell inskränkning i en parts närvarorätt p.g.a. välgrundad rädsla tillämpliga (jfr ovan avsnitt 6.1.2).

Den svenska domstolen har enligt förordningen rätt att fastställa villkor för ett eventuellt deltagande. Deltagandet avser i första hand möjligheten att få ställa frågor. De eventuella villkoren skall enligt artiklarna 11.3 och 10 uppställas i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen. Det är alltså svensk rätt som anger gränserna för dessa villkor. En svensk domstol som ställer upp villkor för rätten att delta får således inte ställa villkor som avviker från vad som skulle gälla vid en bevisupptagning i en svensk process. Det finns inte någon anledning att närmare reglera vilka villkor som får ställas upp av de svenska domstolarna. Att bevisupptagningen sker enligt svensk lagstiftning följer av artikel 10.2 i förordningen och behöver inte föreskrivas genom villkor.

Eftersom förordningen självständigt reglerar rätten att närvara och delta vid bevisupptagning i Sverige behövs inte några kompletterande bestämmelser.

6.2.3 Lagval och begäran om ett särskilt tillvägagångssätt

Regeringens bedömning: Det finns inte något behov av kompletterande bestämmelser om hanteringen av en begäran om ett särskilt tillvägagångssätt vid bevisupptagning i Sverige. Svenska domstolar skall vid verkställigheten av en framställning om bevisupptagning enligt förordningen tillämpa svensk rätt. Något behov av kompletterande bestämmelser om detta finns inte.

Regeringens förslag: Det behövs en kompletterande bestämmelse som anger att det är rättegångsbalkens bestämmelser om bevisupptagning utom huvudförhandling som skall tillämpas.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. Dock föreslogs det inte i promemorian någon reglering av vilka svenska bestämmelser som skall tillämpas vid bevisupptagning i Sverige.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: En anmodad domstol skall enligt artikel 10 i förordningen verkställa en framställning om bevisupptagning enligt lagstiftningen i den medlemsstat där domstolen är belägen. En utländsk domstol som önskar hjälp av en svensk domstol får således acceptera att bevisupptagningen kommer att ske i enlighet med vad som gäller i Sverige.

Förordningen reglerar uttömmande vilket lands lag som skall tillämpas vid verkställandet av en framställning om bevisupptagning. Det är dock inte helt klart vilka svenska bestämmelser som skall tillämpas. I 1946 års lag om bevisupptagning åt utländsk domstol sägs att domstolen vid verkställigheten skall tillämpa de regler som gäller för bevisupptagning utom huvudförhandling. Detsamma bör gälla i dessa fall. För att tydliggöra vilka regler som avses med begreppet svensk lagstiftning enligt förordningen bör därför alltså den kompletterande lagen innehålla en bestämmelse som anger att rättegångsbalkens regler om bevisupptagning utom huvudförhandling skall tillämpas. Dessa bestämmelser återfinns i 35 kap. 8–11 §§ rättegångsbalken.

Det finns enligt förordningen en möjlighet att begära att ett särskilt tillvägagångssätt används. En utländsk domstol kan således begära att t.ex. en viss vittnesed skall förestavas i stället för den som följer av 36 kap. 11 § rättegångsbalken. Enligt förordningen är domstolen skyldig att tillmötesgå en sådan begäran om det inte är oförenligt med den egna lagstiftningen eller om förfarandet skulle innebära betydande praktiska svårigheter för domstolen. En begäran om att av en viss vittnesed skall användas skall således normalt tillmötesgås. Några kompletterande bestämmelser rörande tillmötesgående av begäran om särskilt tillvägagångssätt behövs inte eftersom frågan är självständigt reglerad i förordningen.

Förordningen innehåller vissa bestämmelser som kan betecknas som handläggningsregler, bl.a. rörande tidsfrister och underrättelse till parter. Dessa bestämmelser skall givetvis tillämpas utan hinder av hänvisningen till rättegångsbalkens regler om bevisupptagning utom huvudförhandling. I den mån konkurrens skulle uppstå har förordningens bestämmelser företräde enligt allmänna EG-rättsliga principer. Detta bör framgå av lagtexten.

6.2.4 Direkt bevisupptagning

Regeringens bedömning: Det behövs inte några kompletterande bestämmelser om förutsättningarna för direkt bevisupptagning i Sverige.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Möjligheten för en utländsk domstol att begära att själv få verkställa en bevisupptagning i Sverige är

självständigt reglerad i förordningen. Också förutsättningarna för att vägra direkt verkställighet är självständigt reglerade i förordningen.

Den behöriga myndigheten i det land där bevisupptagningen skall äga rum har rätt att ställa upp villkor för att den direkta bevisupptagningen skall accepteras. Exempel på ett sådant villkor är att en svensk domare skall närvara vid den direkta bevisupptagningen. Frågan om vilka villkor som får ställas upp är inte reglerad i förordningen. Det står medlemsstaterna fritt att, i enlighet med lagstiftningen i den egna staten, ställa upp de villkor som bedöms erforderliga.

På samma sätt som det saknas anledning att närmare reglera vilka villkor som en svensk domstol får föreskriva beträffande utländskt deltagande saknas det anledning att bestämma vilka villkor den behöriga svenska myndigheten får ställa upp för att direkt bevisupptagning skall accepteras (jfr ovan avsnitt 6.2.2).

Sammanfattningsvis behövs det inte några kompletterande bestämmelser rörande förutsättningarna för direkt bevisupptagning i Sverige.

6.2.5 Ersättning till den som hörs

Regeringens bedömning: Några kompletterande bestämmelser om ersättning till den som hörs behövs inte.

Promemorian behandlade inte denna fråga.

Remissinstanserna: *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har anfört att det bör införas en kompletterande bestämmelse som anger att ersättning till någon som hörts på begäran av utländsk domstol och som inte är part skall stanna på den svenska staten.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 18.1 i förordningen anger att en domstol som verkställt en framställning om bevisupptagning inte får begära ersättning för avgifter och kostnader. Det råder således som huvudregel ett generellt förbud mot att återkräva avgifter och kostnader. Anledningen till detta är en önskan att undvika överföring mellan stater av kostnader för bl.a. vittnesersättning.

Det är således förbjudet för en medlemsstat att av en annan medlemsstat återkräva ersättning som betalats ut till ett vittne. Det är inte helt klart hur förbudet i förordningen skall tolkas när det gäller eventuella återkrav i förhållande till part. Det är inte uteslutet att tolka förordningen så att den anmodade domstolen skulle kunna besluta att den part som har åberopat ett vittnesförhör skall stå för vittnets kostnader för förlorad arbetsförtjänst och för resa och uppehälle, när sådana har uppstått. Detta framstår emellertid som opraktiskt från flera synpunkter. Lagstiftningen om rättegångskostnader som gäller vid den ansökande domstolen kan skilja sig från lagstiftningen i den stat där den anmodade domstolen finns. Vidare är förhållanden om eventuell rättshjälp okända för den anmodade domstolen. En ordning där det är möjligt för den anmodade domstolen att kräva ersättning från en part i en annan medlemsstat skulle därmed leda till sådana olägenheter som man velat undvika. Vi anser därför att förordningen bör tolkas på det sättet att artikel 18.1 reglerar frågan om möjligheter för en svensk domstol att förordna om ersättning

för kostnader för bevisupptagning både i förhållande till andra medlemsstater och till parter i det utländska målet.

Förordningen får således anses innehålla en självständig reglering av den innebörden att i normalfallet skall ersättning till den som hörs vid en svensk domstol stanna på den svenska staten. Något behov av en kompletterande eller förtydligande regel finns inte. Med denna tolkning av förbudet är det inte heller möjligt att ha en kompletterande reglering.

Det förhållandet att 9 § lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol innehåller en bestämmelse som säger att ersättning till den som, utan att vara part, inställt sig vid rätten skall stanna på den svenska staten ändrar inte den bedömningen. 1946 års lag är avsedd att vara heltäckande och kompletterar inte något direkt tillämpligt internationellt instrument.

6.3 Video- och telefonkonferens

Regeringens bedömning: Det behövs inga kompletterande regler om användning av video- och telefonkonferens.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Förordningen anger att den ansökande domstolen får begära att kommunikationsteknik i form av telefonförhör eller videokonferens skall användas. En sådan begäran skall enligt förordningen tillmötesgå om detta inte är oförenligt med lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen eller om det innebär betydande praktiska svårigheter.

Också beträffande direkt bevisupptagning nämns användningen av video- och telefonkonferenser. Det centrala organet skall vid framställningar om direkt bevisupptagning uppmuntra användningen av kommunikationsteknik.

I nationella förhållanden är det sedan länge möjligt att under vissa förutsättningar ta upp muntlig bevisning genom telefonförhör. Efter en försöksperiod infördes permanenta regler i samband med 1987 års tingsrättsreform.

Det finns inga svenska regler om användning av telefonförhör i internationella förhållanden på det privaträttsliga området. Sveriges hållning har sedan en lång tid tillbaka varit att det inte anses vara myndighetsutövning att en stat håller telefonförhör med en person på vårt territorium. Detta synsätt delar Sverige med några stater. Dessa stater tillåter också att svenska domstolar håller telefonförhör med personer som befinner sig på deras territorium. Andra stater ser det som myndighetsutövning att Sverige håller telefonförhör med personer på deras territorium och detta oavsett personens nationalitet (se prop. 1999/2000:61, s. 113).

Enligt förordningen kan svenska domstolar således begära att telefonkonferens skall användas både vid bevisupptagning vid utländsk domstol och vid direkt bevisupptagning utomlands. Vidare kan svenska domstolar tillmötesgå begäran om användning av telefonkonferens vid

bevisupptagning åt utländsk domstol eftersom detta inte är oförenligt med svensk lagstiftning och i de flesta fall inte innebär några betydande praktiska svårigheter.

Sedan den 1 januari 1999 är det även möjligt för ett stort antal domstolar att under en försöksperiod använda sig av videokonferens. Dessa domstolar har därmed möjlighet att begära användande av videokonferens vid bevisupptagning i en annan medlemsstat. De kan också tillmötesgå en begäran om användande av videokonferens vid bevisupptagning i Sverige om detta inte innebär tekniska komplikationer. Ett förslag om permanentning av denna ordning bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Det kan antas att det på sikt kommer att vara möjligt för samtliga domstolar i Sverige att begära användning av videokonferens vid bevisupptagning utomlands. Därmed kommer det sannolikt också på sikt att bli möjligt för alla svenska domstolar att tillmötesgå begäran om bevisupptagning genom videokonferens. Att inte alla svenska tingsrätter i dagsläget har möjlighet att använda videokonferens torde i många fall kunna lösas genom de flexibla behörighetsreglerna som medger att en person hörs vid en tingsrätt som har sådan möjlighet (se avsnitt 6.2.1).

Sammanfattningsvis kan det konstateras att regleringen rörande användande av video- och telefonkonferens inte behöver några kompletterande bestämmelser eftersom frågan är självständigt reglerad i förordningen.

6.4 Centralt organ

Regeringens bedömning: Justitiedepartementet bör utses till centralt organ enligt förordningen med uppgift att ge information till domstolarna, söka lösningar på uppkommande svårigheter samt i undantagsfall vidarebefordra framställningar till behörig domstol. Det centrala organet bör också fatta beslut i fråga om framställningar från en annan medlemsstat om direkt bevisupptagning.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Sedan den 1 oktober 2000 är Justitiedepartementet svenskt centralorgan för rättsligt samarbete rörande bland annat delgivning och bevisupptagning. Justitiedepartementet är således central enhet enligt bestämmelser i rådets förordning (EG) nr 1348/2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. För Sveriges del bör således Justitiedepartementet utses till centralt organ enligt artikel 3 i förordningen med uppgift att ge information till domstolarna rörande förordningen och söka lösningar på uppkommande svårigheter samt i undantagsfall vidarebefordra framställningar till behörig domstol.

Enligt förordningen kan medlemsstaterna välja mellan att utse det centrala organet eller någon eller några andra myndigheter att fatta beslut i fråga om framställningar om direkt bevisupptagning.

En framställning om direkt bevisupptagning kan endast vägras på vissa i förordningen närmare angivna skäl. Den myndighet som mottar en framställning om direkt bevisupptagning kan uppställa villkor för hur den direkta bevisupptagningen skall ske. Som exempel på ett sådant villkor anges i förordningen att det kan utses en domstol som skall delta vid bevisupptagningen.

Det skulle i och för sig kunna övervägas att utse någon eller några domstolar till den eller de myndigheter som skall behandla framställningar om direkt bevisupptagning. Det kan dock antas att antalet framställningar åtminstone initialt kommer att vara lågt och att de ställningstaganden som behöver göras närmast är av principiell natur. Exempel på sådana ställningstaganden är om det skall godtas att en utländsk domstol kommer hit och tar upp bevisning direkt och om det i så fall kan säkerställas att inte vittnets rättigheter kränks. Övervägande skäl talar för att det bör vara Justitiedepartementet som i egenskap av centralt organ fattar beslut i fråga om framställningar om direkt bevisupptagning.

6.5 Sätt för mottagande av framställningar och meddelanden

Regeringens bedömning: Framställningar och meddelanden bör kunna mottas genom post, bud, telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Medlemsstaterna skall enligt förordningen ange de sätt som de kan motta framställningar och andra meddelanden på. De svenska domstolarna har rutiner för mottagande av försändelser genom post, bud och telefax varför dessa sätt bör accepteras. De flesta domstolar har också möjlighet att ta emot handlingar på elektronisk väg. För att detta skall godtas bör det dock krävas en överenskommelse i det enskilda fallet. Samma ställningstagande har gjorts beträffande EG:s delgivningsförordning och internationell rättslig hjälp i brottmål, se 3 § tillkännagivande (2001:352) om rådets förordning (EG) nr 1348/2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur samt 2 kap. 4 § i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

6.6 Språk som godtas för framställningar och meddelanden

Regeringens bedömning: Sverige bör godta framställningar och meddelanden på svenska och engelska.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Framställningar om bevisupptagning i Sverige och andra meddelanden till svenska myndigheter skall enligt förordningen göras på standardformulär som skall fyllas i på svenska eller på andra språk som Sverige godtar.

Enligt den nordiska överenskommelsen om bl.a. bevisupptagning skall en framställning om bevisupptagning i Sverige vara avfattad på svenska, danska eller norska språket.

En jämförelse kan också göras med artikel 4 i 1970 års Haagkonvention om bevisupptagning, som anger att formulär kan fyllas i på engelska eller franska.

Det skulle i och för sig kunna sägas vara naturligt att i enlighet med vad som gäller enligt Haagkonventionen förutom svenska godta engelska och franska för framställningar om bevisupptagning i Sverige. I förordningen har dock inte något eller några språk företräde. Något särskilt skäl att med automatik ge engelska eller franska en särställning framför andra språk i unionen finns således inte. Avgörande vid bedömningen bör i stället vara språkkunskaperna i Sverige. Framställningar bör i enlighet härmed godtas på svenska och engelska. Samma ställningstagande har också gjorts i tillkännagivande (2001:352) om rådets förordning (EG) nr 1348/2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur.

För det fall förordningen i framtiden kommer att gälla i förhållande till Danmark bör Sverige också acceptera danska språket för framställningar och meddelanden.

7 Beslut och tillkännagivande

Regeringens bedömning: Genom regeringsbeslut bör

- Justitiedepartementet utses till centralt organ,
- beslutas att det centrala organet skall fatta beslut i fråga om framställningar från en annan medlemsstat om direkt bevisupptagning,
- beslutas att översändande av framställningar och meddelanden till Sverige får ske genom post, bud, telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt,
- beslutas att standardformulär som skickas till Sverige skall fyllas i på svenska eller engelska.

Information om besluten bör ske i ett tillkännagivande.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Förordningen kräver ett antal kompletteringar. Alla kompletteringar är dock inte av sådan art att författningsändringar krävs. Det är tillräckligt att regeringen fattar särskilda beslut att

- Justitiedepartementet utses till centralt organ,

- det centrala organet fattar beslut i fråga om framställningar från en annan medlemsstat om direkt bevisupptagning
- översändande av framställningar och meddelanden till Sverige får ske genom post, bud, telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt,
- standardformulär som skickas till Sverige skall fyllas i på svenska eller engelska.

Ett tillkännagivande där de kompletterande besluten framgår är tillräckligt för att förordningen skall kunna tillämpas. På det sättet kompletteras EG:s delgivningsförordning av tillkännagivande (2001:352) om rådets förordning (EG) nr 1348/2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil och kommersiell natur. Ett utkast till tillkännagivande finns i *bilaga 2*.

8 Internationella avtal om bevisupptagning

Regeringens bedömning: De bilaterala och multilaterala avtal om bevisupptagning som nu finns skall inte bibehållas i förhållande till andra medlemsstater. EG:s bevisupptagningsförordning skall ha företräde.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Förordningen skall enligt artikel 21 ha företräde framför andra bilaterala eller multilaterala avtal om bevisupptagning. Haagkonventionerna från 1954 och 1970 nämns särskilt.

Det finns dock en möjlighet att bibehålla avtal och överenskommelser om de ytterligare underlättar och förenklar bevisupptagning. I så fall skall dessa skickas till kommissionen senast den 1 juli 2003 varpå de tas in i den handbok som kommissionen kommer att utarbeta.

Följande avtal och överenskommelser om bevisupptagning har kunnat identifierats.

- Deklarationer rörande förenkling af handräckningsförfarandet jämlikt den i Haag den 17 juli 1905 afslutade konventionen angående vissa till civilprocessen hörande ämnen av internationell natur. Berlin och Stockholm den 1 februari 1910 (SFS 1910 nr 8, 1909 nr 30).

- Konvention med Stora Britannien och Norra Irland rörande vissa till civilprocessen hörande ämnen av internationell natur. London den 28 augusti 1930 (SÖ 1931:1).

- Avtal med Frankrike rörande ömsesidig rättshjälp i civilmål. Paris den 7 mars 1956 (SÖ 1959:13).

- Nordisk överenskommelse om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning. Köpenhamn den 26 april 1974 (SÖ 1975:42).

- Överenskommelse med Österrike till förenklande av den internationella rättshjälp enligt Haagkonventionen den 1 mars 1954 angående vissa till civilprocessen hörande ämnen (SÖ 1957:53). Stockholm den 16 september 1982 (SÖ 1983:53).

Avtalen innebär i förhållande till Förenade kungariket, Frankrike och Tyskland en ömsesidig befogenhet att låta diplomatiska eller konsulära tjänstemän verkställa bevisupptagning. Avtalen kan inte sägas vara underlättande eller förenklande i förhållande till direktkontakter mellan domstolar i enlighet med förordningen och bör därför inte bibehållas i förhållande till dessa länder.

Den nordiska överenskommelsen talar visserligen om direktkontakter mellan myndigheter men kan ändå inte sägas vara underlättande eller förenklande i förhållande till förordningens bestämmelser med exakta tidsfrister och användande av standardformulär. Överenskommelsen bör således inte bibehållas i förhållande till Finland.

Överenskommelsen med Österrike innehåller vissa förenklingar i förhållande till 1954 års Haagkonvention avseende bland annat översättning och rättegångskostnader. Men avtalet kan inte sägas vara underlättande eller förenklande i förhållande till direktkontakter mellan domstolar i enlighet med förordningen och bör således inte bibehållas.

Underhandskontakter med tjänstemän i de aktuella medlemsstaterna indikerar att de gör en likartad bedömning. För det fall det finns behov av förenklingar framstår det som mer ändamålsenligt att ingå nya avtal, vilket också är möjligt enligt artikel 21.2 i förordningen.

Sammanfattningsvis finns det inga avtal eller överenskommelser som bör bibehållas i förhållande till någon annan medlemsstat.

Bara avtal som skickas in till kommissionen kommer att publiceras i handboken. Genom att avtal inte skickas in till kommissionen tar förordningen över avtalen i de delar som rör bevisupptagning mellan medlemsstater.

9 Ändringar i 1946 års lagar

Regeringens förslag: 1946 års lagar om bevisupptagning åt, respektive vid utländsk domstol kompletteras med bestämmelser om att lagarna inte är tillämpliga vid bevisupptagning enligt EG:s bevisupptagningsförordning.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens förslag: I 1946 års lagar finns en mängd bestämmelser i frågor som regleras av EG:s bevisupptagningsförordning. Lagen om bevisupptagning åt utländsk domstol innehåller t.ex. regler om lagval och rätt för utländska domare att närvara vid bevisupptagning i Sverige. Lagen om bevisupptagning vid utländsk domstol innehåller regler om kostnad för bevisupptagningen samt föreskrift om översändande till centralorgan för vidare befordran. Dessa bestämmelser skall inte tillämpas när EG:s bevisupptagningsförordning är tillämplig. Det bör tas in bestämmelser i 1946 års lagar om att de lagarna inte skall tillämpas vid bevisupptagning enligt EG:s bevisupptagningsförordning.

Motsvarande bestämmelse om att 1946 års lagar inte skall vara tillämpliga vid vissa situationer finns redan i förhållande till regleringen

rörande internationell rättslig hjälp i brottmål. I lagarnas första paragraf anges således att de inte skall tillämpas om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål är tillämplig.

10 Ikraftträdande

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 2004.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens förslag: Bevisupptagningsförordningen skall tillämpas fullt ut från och med den 1 januari 2004 och innehåller inte några övergångsbestämmelser. Lagen med kompletterande bestämmelser bör träda i kraft samtidigt som förordningen.

Av allmänna processrättsliga principer följer att nya processuella regler blir tillämpliga omedelbart. Det innebär att nya regler skall tillämpas på varje processuell företeelse som inträffar efter det att regleringen har trätt i kraft. De nya reglerna rubbar dock inte det processuella läge som redan har uppstått vid ikraftträdandet. Denna princip har genomgående följts när ny processrättslig lagstiftning har genomförts (se prop. 1999/2000:61 s. 185 Internationell rättslig hjälp i brottmål). Endast vid större olägenheter och svårlösta konflikter mellan gammal och ny lag har särskilda bestämmelser getts i fråga om lagens tillämpning på rättegångar som pågår vid lagens ikraftträdande. Sådana övergångsbestämmelser har t.ex. getts vid införandet av en begränsning av möjligheten att överklaga ett beslut eller vid ändrade regler om rättegångskostnader. I detta lagstiftningsärende är några sådana bestämmelser inte aktuella. Några särskilda övergångsbestämmelser bör alltså inte införas. Övergångsbestämmelser som skulle innebära att framställningar om bevisupptagning som har gjorts före ikraftträdandet skall handläggas enligt äldre bestämmelser skulle dessutom inskränka förordningens tillämpningsområde på ett sätt som kan ifrågasättas.

Övriga lagändringar bör också träda i kraft den 1 januari 2004. De kräver inga övergångsbestämmelser.

11 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen medför inga ökade kostnader för staten.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har givit uttryck för någon annan bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Förordningen kommer att tillämpas mellan medlemsstaterna i stället för andra regler om

bevisupptagning utomlands, för Sveriges del främst en Haagkonvention från 1970. Reglerna syftar till enklare och snabbare bevisupptagning vilket förenklar domstolarnas handläggning av mål med internationell anknytning. Några ökade kostnader för det allmänna förutses därmed inte. Det kan i stället antas att kostnaderna för målhanteringen i de svenska domstolarna kommer att minska något.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur

Lagen innehåller kompletterande bestämmelser om tillämpningsområdet (1 §), om behörig domstol vid bevisupptagning i en annan medlemsstat (2 §), om närvarorätt för parter vid bevisupptagning i en annan medlemsstat (3 §), om direkt bevisupptagning i en annan medlemsstat (4 §) samt om behörig domstol vid bevisupptagning i Sverige (5–6 §§).

Tillämpningsområde

1 §

Paragrafen anger att lagen innehåller kompletterande bestämmelser till EG:s bevisupptagningsförordning. Frågan om behovet och lämpligheten av en separat lag med de nödvändiga kompletteringarna har behandlats i avsnitt 6.

Bevisupptagning i en annan medlemsstat

2 §

Bevisupptagningsförordningen (art. 1) ger domstolarna rätt att enligt sin nationella lagstiftning anmoda en behörig domstol i en annan medlemsstat att ta upp bevis. Bestämmelsen i 2 § innehåller en nödvändig komplettering till förordningen och ger de svenska domstolarna rätt att anmoda en domstol i en annan medlemsstat att ta upp bevisning. Den ger inte de svenska domstolarna någon rätt att begära bevisupptagning utom huvudförhandling utöver vad som följer av rättegångsbalken.

Bestämmelsen innebär inte någon nyhet i sak i förhållande till vad som gäller enligt 1 § lagen (1946:817) om bevisupptagning vid utländsk domstol. Eftersom förordningen skall tillämpas i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur torde det främst vara de allmänna domstolarna som kommer att tillämpa förordningen. Men det är inte uteslutet att också andra domstolar kan komma i fråga, t.ex. Arbetsdomstolen i ett mål om skadestånd på grund av felaktig

uppsägning eller Marknadsdomstolen bl.a. i mål om skadestånd enligt Marknadsföringslagen (1995:450). Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.1.1.

3 §

Bestämmelsen anger att parter och ombud får närvara när bevisupptagning äger rum vid en utländsk domstol. En sådan bestämmelse är nödvändig eftersom förordningen kräver en uttrycklig föreskrift i nationell rätt för att dess bestämmelser om närvarorätt skall bli aktuella. Bevisupptagningen sker i enlighet med den lagstiftning som gäller i den medlemsstat där den skall ske. Eventuella bestämmelser om inskränkningar i närvarorätten av t.ex. säkerhetsskäl eller på grund av att den som skall höras känner sig hotad avgörs alltså av lagstiftningen i den medlemsstat där bevisupptagningen äger rum. De närmare övervägandena beträffande förslaget i denna del redovisas i avsnitt 6.1.2.

4 §

Bestämmelsen innehåller en kompletterande regel som ger svenska domstolar rätt att begära direkt bevisupptagning. Direkt bevisupptagning innebär att den svenska domstolen själv svarar för upptagande av bevisning i en annan medlemsstat.

För att direkt bevisupptagning i en annan medlemsstat skall vara tillåten krävs antingen en särskild begäran till en behörig myndighet i den staten eller att det finns ett särskilt avtal som innebär att en sådan särskild begäran inte krävs i det enskilda fallet.

Exempel på tänkbara sådana avtal kan vara att telefonförhör eller videokonferens accepteras utan att den ansökande domstolen behöver göra en formell förfrågan i varje enskilt fall. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.1.4.

Bevisupptagning i Sverige

5 §

Av bestämmelsens *första stycke* framgår att bevisupptagning på begäran av domstol i en annan medlemsstat skall verkställas av en tingsrätt. Bestämmelsen överensstämmer i sak med vad som gäller enligt 2 § första stycket lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol.

Av *andra stycket* framgår att vid bevisupptagningen skall rättegångsbalkens regler om bevisupptagning utom huvudförhandling tillämpas. Det blir framför allt aktuellt att tillämpa bestämmelserna i 35 kap. 8–11 §§ rättegångsbalken. Förordningens handläggningsregler rörande tidsfrister, underrättelser m.m. gäller utan hinder av hänvisningen till rättegångsbalken. I den mån konkurrens skulle uppstå, t.ex. vid begäran om att en annan vittnesed skall användas än den som är föreskriven i rättegångsbalken, har förordningen företräde. Att så är fallet följer av allmänna EG-rättsliga principer och tydliggörs direkt i lagtexten.

Av 1 kap. 3 § rättegångsbalken och 18 § första stycket 9 i förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion följer att en tingsnotarie eller tingsmeriterad beredningsjurist inte är behörig att verkställa en

bevisupptagning enligt EG:s bevisupptagningsförordning (jfr rättsfallet RH 1991:109). Av tingsrättsinstruktionen följer att det inte är möjligt att särskilt förordna en tingsnotarie att verkställa en bevisupptagning åt utländsk domstol (förordningen i dess lydelse från och med den 1 januari 2003 [SFS 2002:798]).

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.2.1 och 6.2.3.

6 §

Bestämmelsen reglerar frågan om vilken tingsrätt som skall vara behörig att verkställa en bevisupptagning i Sverige. En i huvudsak likalydande bestämmelse finns i 2 § andra stycket lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol. Ett förhör skall enligt *första stycket* äga rum vid den tingsrätt där den som skall höras har sitt hemvist eller under någon tid uppehåller sig. Vid tolkning av hemvistbegreppet kan vägledning sökas i 10 kap. rättegångsbalken. När det gäller begreppet ”under någon tid uppehåller sig” krävs det för att grunda behörighet för en tingsrätt att en vistelse på en plats har en viss varaktighet. Ett exempel på en sådan vistelse kan vara en viss tids semester på en annan ort än den där den som skall höras har sitt hemvist. Andra tänkbara situationer då bestämmelsen kan aktualiseras är viss tids studier eller tillfälligt arbete. Det avgörande är inte var den som skall höras uppehåller sig när frågan om hörande aktualiseras, även om det givetvis är av praktisk betydelse. Inte heller torde det vara tillräckligt med endast en mycket kort vistelse på en plats, t.ex. vid genomresa eller ett besök under någon eller några dagar.

Om personen som skall höras samtycker till det kan bevisupptagningen också ske vid varje annan tingsrätt.

Beträffande syn på en fastighet eller andra föremål som inte lämpligen kan flyttas skall bevisupptagningen enligt *andra stycket* alltid verkställas av den tingsrätt inom vars behörighetsområde fastigheten eller föremålet finns. I fråga om åtgärder som inte omfattas av första eller andra stycket gäller enligt *tredje stycket* att den skall verkställas av den tingsrätt som tar emot framställningen. Exempel på sådana s.k. andra åtgärder kan vara syn på lös egendom som mycket väl kan flyttas inom landet, t.ex. en värdefull tavla.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.2.1.

12.2 Lagförslag om 1946 års lagar om bevisupptagning åt respektive vid utländsk domstol

I lagarna har införts en bestämmelse av innebörd att lagarna inte skall tillämpas för det fall EG:s bevisupptagningsförordning är tillämplig. De närmare övervägandena i denna del redovisas i avsnitt 9.

RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 61 c och artikel 67.1 i detta,

med beaktande av Förbundsrepubliken Tysklands initiativ¹,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande²,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande³, och av följande skäl:

- (1) Unionen har satt som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten är säkerställd. I syfte att gradvis upprätta ett sådant område skall gemenskapen bland annat besluta om sådana åtgärder rörande civilrättsligt samarbete som behövs för att den inre marknaden skall fungera väl.
- (2) För att den inre marknaden skall fungera väl bör samarbetet mellan domstolarna i fråga om bevisupptagning förbättras, särskilt påskyndas och förenklas.
- (3) Europeiska rådet erinrade vid sitt möte i Tammerfors den 15–16 oktober 1999 om att en ny processrättslagstiftning bör utarbetas för gränsöverskridande fall, särskilt när det gäller bevisupptagning.
- (4) Detta område omfattas av artikel 65 i fördraget.
- (5) Eftersom målen för den föreslagna åtgärden, att förbättra samarbetet mellan domstolarna i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför på grund av åtgärdens omfattning och verkningar bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med

¹ EGT C 314, 3.11.2000, s. 2.

² Yttrandet avgett den 14 mars 2001 (ännu ej offentliggjort i EGT).

³ Yttrandet avgett den 28 februari 2001 (ännu ej offentliggjort i EGT).

proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv *skall rätteligen vara denna förordning* inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

- (6) Hittills finns det ingen bindande rättsakt mellan alla medlemsstater i fråga om bevisupptagning. Haagkonventionen av den 18 mars 1970 om bevisupptagning i utlandet i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur gäller bara mellan elva av Europeiska unionens medlemsstater.
- (7) Eftersom det för en dom i ett civilt eller kommersiellt mål eller ärende som anhängiggjorts vid en domstol i en medlemsstat ofta krävs bevisupptagning i en annan medlemsstat, får gemenskapens verksamhet inte inskränkas till det område för översändande av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur som omfattas av rådets förordning (EG) nr 1348/2000 av den 29 maj 2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur¹. Det krävs därför att samarbetet mellan de olika medlemsstaternas domstolar ytterligare förbättras i fråga om bevisupptagning.
- (8) En förutsättning för att rättsliga förfaranden i civila eller kommersiella mål och ärenden skall kunna genomföras så effektivt som möjligt är att framställningar om bevisupptagning översänds och verkställs direkt och på snabbast möjliga sätt mellan medlemsstaternas domstolar.
- (9) Ett snabbt översändande av en framställning om bevisupptagning kräver att alla lämpliga medel används, varvid bestämda villkor när det gäller läsbarhet och tillförlitlighet i fråga om den inkomna handlingen skall beaktas. För att säkerställa maximal klarhet och rättssäkerhet måste framställningen om bevisupptagning översändas på ett formulär som skall fyllas i på det språk som används i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen eller på ett annat språk som godkänts av denna stat. Av samma skäl bör formulär om möjligt användas också i den fortsatta kommunikationen mellan de berörda domstolarna.
- (10) En framställning om bevisupptagning bör verkställas snabbt. Om framställningen inte kan verkställas inom 90 dagar efter det att den inkommit till den anmodade domstolen, bör denna underrätta det ansökande domstolen om detta och ange vilka hinder som föreligger för ett snabbt verkställande av framställningen.
- (11) För att denna förordning skall fungera effektivt bör möjligheten att vägra verkställa en framställning om bevisupptagning inskränkas till mycket begränsade undantagsfall.

¹ EGT L 160, 30.6.2000, s. 37.

- (12) Den anmodade domstolen bör verkställa framställningen i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen.
- (13) Parterna och i förekommande fall deras ombud bör kunna närvara vid bevisupptagningen, om det föreskrivs i den ansökande medlemsstatens lagstiftning, för att de skall kunna följa bevisupptagningen som om den hade skett vid domstolen i den ansökande medlemsstaten. De bör också ha rätt att begära att få delta för att spela en mer aktiv roll vid bevisupptagningen. Villkoren för deras deltagande bör emellertid fastställas av den anmodade domstolen i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen.
- (14) Företrädarna för den ansökande domstolen bör kunna närvara vid bevisupptagningen, om det är förenligt med den ansökande medlemsstatens lagstiftning, för att få bättre möjlighet att bedöma bevisningen. De bör också ha rätt att begära att få delta, på de villkor som den anmodade domstolen fastställt i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen, för att spela en mer aktiv roll vid bevisupptagningen.
- (15) För att bevisupptagningen skall underlättas bör det vara möjligt för en domstol i en medlemsstat att, i enlighet med den medlemsstatens lagstiftning, ta upp bevis direkt i en annan medlemsstat, förutsatt att detta godtas av den medlemsstaten och på de villkor som fastställs av det centrala organet eller den behöriga myndigheten i den anmodade medlemsstaten.
- (16) Verkställighet av framställningen i enlighet med artikel 10 skall inte ge upphov till någon begäran av ersättning för avgifter eller kostnader. Om den anmodade domstolen begär ersättning, bör dock arvoden som utbetalats till experter och tolkar, liksom kostnader som har uppstått genom tillämpning av artikel 10.3 och 10.4 inte bäras av den domstolen. I sådana fall skall den ansökande domstolen vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att ersättning utbetalas utan dröjsmål. Om yttrande av expert begärs, får den anmodade domstolen innan den verkställer framställningen begära att den ansökande domstolen ställer lämplig säkerhet eller utger lämpligt förskott för de begärda kostnaderna.
- (17) Denna förordning har företräde i förhållande till de bestämmelser på området som återfinns i internationella konventioner som ingåtts av medlemsstaterna. Förordningen hindrar inte att medlemsstaterna ingår avtal eller överenskommelser som syftar till att ytterligare underlätta samarbetet vid bevisupptagning.
- (18) Uppgifter som översänds enligt denna förordning måste skyddas. Eftersom Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med

avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter¹ och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/66/EG av den 15 december 1997 om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområde² är tillämpliga, behövs det inga särskilda bestämmelser i denna förordning om dataskydd.

- (19) De åtgärder som krävs för att genomföra denna förordning bör antas i enlighet med rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter³.
- (20) För att denna förordning skall fungera väl, bör kommissionen göra en översyn av hur den tillämpats och, om så krävs, föreslå ändringar.
- (21) Förenade kungariket och Irland har i enlighet med artikel 3 i det protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning som fogats till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen meddelat sin önskan att delta i antagandet och tillämpningen av denna förordning.
- (22) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning, fogat till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, deltar inte Danmark i antagandet av denna förordning som därför varken är bindande för eller tillämplig i Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. Denna förordning skall tillämpas i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, när en domstol i en medlemsstat enligt sin nationella lagstiftning

a) anmodar den behöriga domstolen i en annan medlemsstat att ta upp bevis, eller

¹ EGT L 281, 23.11.1995, s. 31.

² EGT L 24, 30.1.1998, s. 1.

³ EGT L 184, 17.7.1999, s. 23.

b) begär att få ta upp bevis direkt i en annan medlemsstat.

Bilaga 1

2. Bevisupptagning skall inte begäras om bevisningen inte är avsedd att användas i ett inlett eller planerat rättsligt förfarande.

3. I denna förordning avses med termen "medlemsstat" samtliga medlemsstater med undantag av Danmark.

Artikel 2

Direkt utbyte mellan domstolarna

1. En framställning enligt artikel 1.1 a, nedan kallad framställning, skall översändas av den domstol, där förfarandet har inletts eller planeras, nedan kallad ansökande domstol, direkt till den behöriga domstolen i en annan medlemsstat, nedan kallad anmodad domstol, för bevisupptagning.

2. Varje medlemsstat skall upprätta en förteckning över de domstolar som är behöriga att ta upp bevis enligt denna förordning. På denna förteckning skall även dessa domstolars territoriella behörighetsområden och, i förekommande fall, även deras särskilda behörighetsområden anges.

Artikel 3

Centralt organ

1. Varje medlemsstat skall utse ett centralt organ med ansvar för att

a) ge information till domstolarna,

b) söka lösningar på svårigheter som kan uppstå i fråga om en framställning,

c) i undantagsfall och på begäran av en ansökande domstol, vidarebefordra en framställning till den behöriga domstolen,

2. Federala stater, stater där flera rättssystem tillämpas eller stater med autonoma territoriella administrationer har rätt att utse flera centrala organ.

3. Varje medlemsstat skall också utse det centrala organ som avses i punkt 1 eller en eller flera behöriga myndigheter med ansvar för att fatta beslut i fråga om framställningar enligt artikel 17.

KAPITEL II

ÖVERSÄNDADE OCH VERKSTÄLLIGHET AV FRAMSTÄLLNINGAR

Bilaga 1

Avsnitt 1

Översändande av framställningen

Artikel 4

Framställningens form och innehåll

1. Framställningen skall göras med användande av formulär A eller, i förekommande fall, formulär I i bilagan. Den skall innehålla uppgifter om

- a) den ansökande och, i förekommande fall, den anmodade domstolen,
- b) parternas och, i förekommande fall, deras ombuds namn och adress,
- c) vilken typ av mål det rör sig om, sakfrågan och en kort redogörelse för fakta i målet,
- d) en beskrivning av den begärda bevisupptagningen,
- e) om framställningen avser hörande av en person
 - namn på och adress till de personer som skall höras,
 - de frågor som skall ställas till de personer som skall höras eller det sakförhållande som de skall höras om,
 - i förekommande fall en hänvisning till en rätt att vägra avge vittnesmål enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen,
 - varje begäran om att hörandet skall ske under ed eller sanningsförsäkran och eventuellt vilket formulär som då skall användas,
 - i förekommande fall andra uppgifter som den ansökande domstolen anser vara nödvändiga.
- f) vid begäran om annan bevisupptagning, handlingar eller andra föremål som skall undersökas,
- g) i förekommande fall en begäran enligt artikel 10.3 och 10.4 samt artiklarna 11 och 12 samt all övrig information som är nödvändig för att dessa bestämmelser skall kunna tillämpas.

2. Framställningen och de handlingar som bifogas framställningen behöver varken bestyrkas eller förses med någon likvärdig formalitet.

3. De handlingar som den ansökande domstolen anser det nödvändigt att bifoga för verkställighet av framställningen skall översättas till det språk på vilket framställningen görs. Bilaga 1

Artikel 5

Språk

Framställningar och meddelanden enligt denna förordning skall göras på den anmodade medlemsstatens officiella språk eller, om det finns flera officiella språk i den medlemsstaten, på det officiella språket eller ett av de officiella språken på den ort där den begärda bevisupptagningen skall ske, eller på ett annat språk som den anmodade medlemsstaten har godkänt. Varje medlemsstat skall ange det eller de officiella språk vid Europeiska gemenskapens organ som den godkänner, förutom sitt eget eller sina egna, för ifyllandet av formulären.

Artikel 6

Översändande av framställningar och andra meddelanden

Framställningar och meddelanden enligt denna förordning skall översändas på det snabbast möjliga sätt som den anmodade medlemsstaten har angett att den kan godta. Översändandet kan ske på alla sätt som är lämpliga om den mottagna handlingen innehållsmässigt överensstämmer exakt med den översända handlingen och alla uppgifter däri är läsliga.

Avsnitt 2

Mottagande av framställningen

Artikel 7

Mottagande av framställningen

1. Den anmodade behöriga domstolen skall inom sju dagar från det att framställningen inkommit sända ett kvitto till den ansökande domstolen och därvid använda formulär B i bilagan. Om framställningen inte uppfyller villkoren i artiklarna 5 och 6, skall den anmodade domstolen göra en anmärkning om detta på kvittot.

2. Om verkställighet av en framställning som är gjord med användande av formulär A och som uppfyller villkoren i artikel 5 ligger utanför behörigheten för den domstol till vilken den har översänts, skall denna domstol vidarebefordra framställningen till den behöriga domstolen i den medlemsstat där den är belägen och underrätta den ansökande domstolen om detta med användande av formulär A i bilagan.

Artikel 8

Ofullständig framställning

1. Om en framställning inte kan verkställas på grund av att den inte innehåller alla nödvändiga uppgifter enligt artikel 4 skall den anmodade domstolen utan dröjsmål och senast inom 30 dagar efter det att framställningen inkommit underrätta den ansökande domstolen om detta med användande av formulär C i bilagan och uppmana den att lämna de uppgifter som saknas, varvid dessa skall anges så exakt som möjligt.

2. Om en framställning inte kan verkställas på grund av att säkerhet eller förskott är nödvändigt enligt artikel 18.3, skall den anmodade domstolen underrätta den ansökande domstolen om detta utan dröjsmål och senast inom 30 dagar från det att den med användande av formulär C i bilagan gjorda framställning kommit in och underrätta den ansökande domstolen om på vilket sätt säkerhet skall ställas eller förskott utges. Den anmodade domstolen skall utan dröjsmål och senast inom 10 dagar efter det att den mottagit säkerheten eller förskottet med användande av formulär D bekräfta att den mottagit säkerheten eller förskottet.

Artikel 9

Färdigställande av framställningen

1. Om den anmodade domstolen enligt artikel 7.1 på kvittot angett att framställningen inte uppfyller villkoren i artiklarna 5 och 6 eller om den har informerat den ansökande domstolen enligt artikel 8 om att framställningen inte kan verkställas på grund av att den inte innehåller alla nödvändiga uppgifter enligt artikel 4, skall tidsfristen enligt artikel 10.1 börja löpa när den anmodade domstolen mottar den vederbörligen färdigställda framställningen.

2. Om den anmodade domstolen har begärt säkerhet eller förskott i enlighet med artikel 18.3, skall denna tidsfrist börja löpa när säkerheten ställs eller förskottet utges.

Avsnitt 3

Bevisupptagning av den anmodade domstolen

Artikel 10

Allmänna bestämmelser om verkställighet av framställningen

1. Den anmodade domstolen skall verkställa framställningen utan dröjsmål och senast inom 90 dagar från det att framställningen kommit in.
2. Den anmodade domstolen skall verkställa framställningen enligt lagstiftningen i den medlemsstat där domstolen är belägen.
3. Den ansökande domstolen kan, med användande av formulär A i bilagan, begära att framställningen verkställs i enlighet med ett särskilt förfarande som föreskrivs i lagstiftningen i den medlemsstat där den domstolen är belägen. Den anmodade domstolen skall tillmötesgå en sådan begäran, såvida detta förfarande inte är oförenligt med lagstiftningen i den medlemsstaten eller innebär betydande praktiska svårigheter. Om den anmodade domstolen av något av ovannämnda skäl inte tillmötesgår begäran, skall den informera den ansökande domstolen om detta med användande av formulär E i bilagan.
4. Den ansökande domstolen får begära att den anmodade domstolen använder kommunikationsteknik vid bevisupptagningen, särskilt video- och telefonkonferenser.

Den anmodade domstolen skall tillmötesgå en sådan begäran, såvida detta inte är oförenligt med lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen eller innebär betydande praktiska svårigheter.

Om den anmodade domstolen av något av ovannämnda skäl inte tillmötesgår en sådan begäran, skall den informera den ansökande domstolen om detta med användande av formulär E i bilagan.

Om den anmodade eller ansökande domstolen inte har tillgång till ovannämnda tekniska hjälpmedel skall domstolarna kunna få tillgång till dessa genom ömsesidig överenskommelse.

Artikel 11

Verkställighet med parternas närvaro och deltagande

1. Om det föreskrivs i lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen skall parterna och i förekommande fall deras ombud ha rätt att närvara när den anmodade domstolen verkställer den begärda bevisupptagningen.
2. Den ansökande domstolen skall i sin framställning, med användande av formulär A i bilagan, informera den anmodade domstolen om att parterna och i förekommande fall deras ombud kommer att närvara och i förekommande fall att de begär att få delta. Denna information kan även lämnas vid annat lämpligt tillfälle.
3. Om parterna och i förekommande fall deras ombud begär att få delta

vid bevisupptagningen, skall den anmodade domstolen i enlighet med Bilaga 1 artikel 10 fastställa villkoren för deras deltagande.

4. Den anmodade domstolen skall med användande av formulär F i bilagan underrätta parterna och i förekommande fall deras ombud om var och när förhandlingarna skall äga rum och, i förekommande fall, om villkoren för deras deltagande.

5. Punkterna 1–4 påverkar inte möjligheten för den anmodade domstolen att begära att parterna och i förekommande fall deras ombud närvarar eller deltar vid bevisupptagningen om den möjligheten föreskrivs i lagstiftningen i den medlemsstat där domstolen är belägen.

Artikel 12

Verkställighet med närvaro och deltagande av företrädare för den ansökande domstolen

1. Om det är förenligt med lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen, skall företrädare för den ansökande domstolen ha rätt att närvara när den anmodade domstolen tar upp bevisen.

2. Ordet "företrädare" skall i denna artikel omfatta ledamöter av den rättsliga personalen som har utsetts av den ansökande domstolen i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där domstolen är belägen. Den ansökande domstolen kan också, i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där den är belägen, utse någon annan person, till exempel en expert.

3. Den ansökande domstolen skall i sin framställning med användande av formulär A i bilagan informera den anmodade domstolen om att dess företrädare kommer att närvara och, i förekommande fall, att de begär att få delta.

4. Om den ansökande domstolen begär att dess företrädare skall få delta vid bevisupptagningen skall den anmodade domstolen i enlighet med artikel 10 fastställa villkoren för deras deltagande.

5. Den anmodade domstolen skall med användande av formulär F i bilagan underrätta den ansökande domstolen om var och när förhandlingarna kommer att äga rum och, i förekommande fall, villkoren för ombudens deltagande.

Artikel 13

Tvångsåtgärder

Om det är nödvändigt skall den anmodade domstolen när den verkställer en framställning tillämpa lämpliga tvångsåtgärder i de fall och i den omfattning som föreskrivs i lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen för verkställighet av en framställning som görs i samma syfte av en nationell myndighet eller en av de berörda parterna.

Artikel 14

Vägran att verkställa en framställning

1. En framställning om hörande av en person skall inte verkställas om den berörda personen åberopar en rätt att vägra eller ett förbud att avlägga vittnesmål

a) som följer av lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen, eller

b) som följer av lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen och som har angetts i framställningen eller vid behov bekräftats av den ansökande domstolen på den anmodade domstolens begäran.

2. Verkställighet av en framställning kan, utöver de skäl som anges i punkt 1, endast vägras om

a) framställningen inte ligger inom denna förordnings tillämpningsområde enligt artikel 1, eller

b) verkställighet av en framställning enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den anmodade domstolen är belägen inte omfattas av domstolens behörighet, eller

c) den ansökande domstolen inte följer den anmodade domstolens uppmaning att komplettera framställningen enligt artikel 8 inom 30 dagar efter det att den anmodade domstolen begärde detta, eller

d) säkerhet eller förskott som begärts enligt artikel 18.3 inte ställs respektive utges inom 60 dagar från det att den anmodade domstolen begärde säkerheten eller förskottet.

3. Verkställighet får inte vägras endast av det skälet att den anmodade domstolen enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den är belägen gör anspråk på exklusiv behörighet i saken för en domstol i den egna medlemsstaten eller hävdar att lagstiftningen i den medlemsstaten inte medger rättslig prövning av saken.

4. Om verkställighet av framställningen vägras av något av de skäl som anges i punkt 2 skall den anmodade domstolen med hjälp av formulär H i bilagan informera den ansökande domstolen om detta inom 60 dagar

Artikel 15

Meddelande om förseningar

Om den anmodade domstolen inte är i stånd att verkställa framställningen inom 90 dagar efter det att den inkommit, skall den ansökande domstolen informeras om detta med användande av formulär G i bilagan. Därvid skall skälen till dröjsmålet anges, liksom den tid som den anmodade domstolen förväntar sig behöva för att verkställa framställningen.

Artikel 16

Förfarande efter det att framställningen verkställts

Den anmodade domstolen skall utan dröjsmål till den ansökande domstolen översända de handlingar av vilka framgår att framställningen har verkställts och i förekommande fall återsända de handlingar som mottagits från den ansökande domstolen. En bekräftelse på verkställighet bör bifogas handlingarna med hjälp av formulär H i bilagan.

Avsnitt 4

Direkt bevisupptagning av den ansökande domstolen

Artikel 17

1. I fall då en domstol begär att direkt få ta upp bevis i en annan medlemsstat, skall den med användande av formulär I i bilagan översända en framställning till det centrala organ eller den behöriga myndighet i den staten som avses i artikel 3.3.

2. Direkt bevisupptagning får endast ske om den kan genomföras på frivillig grund utan att tvångsåtgärder behövs.

I fall då direkt bevisupptagning innebär att en person skall höras, skall den ansökande domstolen informera den berörda personen om att bevisupptagningen skall ske på frivillig grund.

3. Bevisupptagningen skall verkställas av en medlem av den rättsliga personalen eller annan person till exempel en expert, som skall utses i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen.

4. Inom 30 dagar efter det att en framställning inkommit skall det centrala organet eller den behöriga myndigheten i den anmodade

medlemsstaten, med användande av formulär J, meddela den ansökande domstolen huruvida framställningen har godtagits och, i erforderliga fall, på vilka villkor enligt lagstiftningen i den egna medlemsstaten bevisupptagningen skall ske.

Det centrala organet eller den behöriga myndigheten får till exempel utse en domstol i sin medlemsstat att delta vid bevisupptagningen för att säkerställa att denna artikel och de villkor som är fastställda tillämpas korrekt.

Det centrala organet eller den behöriga myndigheten skall uppmuntra användningen av kommunikationsteknik, t.ex. video- och telefonkonferenser.

5. Det centrala organet eller den behöriga myndigheten kan vägra direkt bevisupptagning endast om

- a) framställningen inte ligger inom denna förordnings tillämpningsområde enligt artikel 1,
- b) framställningen inte innehåller alla nödvändiga uppgifter enligt artikel 4, eller
- c) den direkta bevisupptagning som begärts strider mot grundläggande rättsprinciper i den egna medlemsstaten.

6. Utan att det påverkar de villkor som fastställts i enlighet med punkt 4, skall den ansökande domstolen verkställa framställningen i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstaten där den är belägen.

Avsnitt 5

Kostnader

Artikel 18

1. För verkställighet av en framställning enligt artikel 10, får inte ersättning för avgifter och kostnader begäras.

2. Om den anmodade domstolen begär det skall dock den ansökande domstolen utan dröjsmål säkerställa att följande kostnader ersätts:

- De arvoden som betalats ut till experter och tolkar.
- De kostnader som har uppstått genom tillämpning av artikel 10.3 och 10.4.

Parternas skyldighet att bära dessa arvoden eller kostnader regleras av lagen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen.

3. Om ett yttrande av expert begärs, får den anmodade domstolen innan den verkställer framställningen begära att den ansökande domstolen ställer lämplig säkerhet eller utger lämpligt förskott för de begärda kostnaderna. I andra fall skall säkerhet eller förskott inte vara ett villkor för verkställighet av en framställning.

Säkerheten skall ställas eller förskottet utges av parterna om detta föreskrivs i lagen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen.

KAPITEL III

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 19

Genomförandebestämmelser

1. Kommissionen skall utarbeta och regelbundet uppdatera en handbok, som också skall finnas tillgänglig i elektronisk form, med de uppgifter som medlemsstaterna skall lämna enligt artikel 22 och gällande avtal eller överenskommelser enligt artikel 21.

2. Uppdatering eller teknisk anpassning av formulären i bilagan skall ske enligt det rådgivande förfarandet i artikel 20.2.

Artikel 20

Kommitté

1. Kommissionen skall biträdas av en kommitté.

2. När det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 3 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas.

3. Kommittén skall själv anta sin arbetsordning.

Artikel 21

Förhållandet till gällande eller kommande avtal eller överenskommelser mellan medlemsstaterna

1. Denna förordning skall inom sitt tillämpningsområde ha företräde framför bestämmelserna i de bilaterala eller multilaterala avtal och överenskommelser som ingåtts av medlemsstaterna, särskilt Haagkonventionen av den 1 mars 1954 angående vissa till civilprocessen hörande ämnen och Haagkonventionen av den 18 mars 1970 om bevisupptagning i utlandet i mål och ärenden av civil eller kommersiell

natur, i förbindelserna mellan de medlemsstater som är parter i Bilaga 1 konventionerna.

2. Denna förordning skall inte hindra medlemsstaterna från att bibehålla eller ingå avtal eller överenskommelser mellan två eller flera medlemsstater för att ytterligare underlätta och förenkla bevisupptagning, så länge dessa är förenliga med denna förordning.

3. Medlemsstaterna skall till kommissionen översända

a) en kopia av de avtal eller överenskommelser som bibehålls mellan medlemsstaterna enligt punkt 2 senast den 1 juli 2003,

b) en kopia av de avtal eller överenskommelser som ingåtts mellan medlemsstaterna enligt punkt 2 och utkast till avtal eller överenskommelser som de avser att ingå, samt

c) uppgift om hävande eller ändring av dessa avtal eller överenskommelser.

Artikel 22

Meddelanden

Senast den 1 juli 2003 skall varje medlemsstat till kommissionen

a) överlämna förteckningen enligt artikel 2.2 med uppgift även om domstolarnas territoriella och i förekommande fall, särskilda behörighetsområde,

b) meddela namn på och adress till centrala organ och behöriga myndigheter enligt artikel 3 samt deras territoriella behörighetsområde,

c) meddela de tekniska hjälpmedel som de domstolar som ingår i förteckningen enligt artikel 2.2 förfogar över för att motta framställningar,

d) meddela de språk som godkänns för de framställningar som avses i artikel 5.

Medlemsstaterna skall meddela kommissionen alla senare ändringar av dessa uppgifter.

Artikel 23

Översyn

Senast den 1 januari 2007 och därefter vart femte år skall kommissionen överlämna en rapport om tillämpningen av denna förordning till

Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén och Bilaga 1
särskilt övervaka den praktiska tillämpningen av artikel 3.1c, artikel 3.3
samt artiklarna 17 och 18.

Artikel 24

Ikraftträdande

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2001.
2. Denna förordning skall tillämpas från och med den 1 januari 2004 med undantag för artiklarna 19, 21 och 22 som skall tillämpas från och med den 1 juli 2001.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdad i Bryssel den 28 maj 2001.

På rådets vägnar
T. Bodström
Ordförande

FORMULÄR A

Framställning om bevisupptagning

enligt artikel 4 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den ansökande domstolens referens:

2. Den anmodade domstolens referens:

3. Ansökande domstol:

3.1. Namn:

3.2. Adress:

3.2.1. Gata och nummer/postbox:

3.2.2. Ort och postnummer:

3.2.3. Land:

3.3. Tfn:

3.4. Fax:

3.5. E-post:

4. Anmodad domstol:

4.1. Namn:

4.2. Adress:

4.2.1. Gata och nummer/postbox:

4.2.2. Ort och postnummer:

4.2.3. Land:

4.3. Tfn:

4.4. Fax:

4.5. E-post:

5. I mål som lagts fram av käranden:

5.1. Namn:

5.2. Adress:

5.2.1. Gata och nummer/postbox:

5.2.2. Ort och postnummer:

5.2.3. Land:

5.3. Tfn:

5.4. Fax:

5.5. E-post:

6. Ombud för käranden:

6.1. Namn:

6.2. Adress:

6.2.1. Gata och nummer/postbox:

6.2.2. Ort och postnummer:

6.2.3. Land:

6.3. Tfn:

6.4. Fax:

6.5. E-post:

7. Mot svaranden:

7.1. Namn:

7.2. Adress:

7.2.1. Gata och nummer/postbox:

7.2.2. Ort och postnummer:

7.2.3. Land:

7.3. Tfn:

7.4. Fax:

7.5. E-post:

8. Ombud för svaranden:

8.1. Namn:

8.2. Adress:

8.2.1. Gata och nummer/postbox:

8.2.2. Ort och postnummer:

8.2.3. Land:

8.3. Tfn:

8.4. Fax:

8.5. E-post:

9. Parternas närvaro och deltagande

9.1. Parterna och i förekommande fall deras ombud kommer att närvara vid bevisupptagningen:

9.2. Parterna och i förekommande fall deras ombud begär att få delta:

10. Närvaro och deltagande av den ansökande domstolens företrädare

10.1. Företrädare kommer att närvara vid bevisupptagningen:

10.2. Företrädarna begär att få delta:

10.2.1. Namn:

10.2.2. Titel:

10.2.3. Funktion:

10.2.4. Uppdrag:

11. Vilken typ av mål det rör sig om, sakfrågan och en kort redogörelse för fakta i målet (i förekommande fall i bilaga):

12. Bevisupptagning som skall verkställas

12.1. Beskrivning av den bevisupptagning som skall verkställas (i förekommande fall i bilaga):

12.2. Vittnesförhör:

12.2.1. För- och efternamn:

12.2.2. Adress:

12.2.3. Tfn:

12.2.4. Fax:

12.2.5. E-post:

12.2.6. Frågor som skall ställas till vittnet eller redogörelse för de fakta som vittnet skall höras om (i förekommande fall i bilaga):

12.2.7. Rätt att vägra vittna enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen (i förekommande fall i bilaga):

12.2.8. Ni ombeds ta upp vittnesmålet

12.2.8.1. Under ed:

12.2.8.2. Under sanningsförsäkran:

12.2.9. Övriga uppgifter som den ansökande domstolen anser vara nödvändiga (i förekommande fall i bilaga).

12.3. Annan bevisupptagning

12.3.1. Handlingar som skall undersökas och en beskrivning av den begärda bevisupptagningen (i förekommande fall i bilaga):

12.3.2. Föremål som skall undersökas och en beskrivning av den begärda bevisupptagningen (i förekommande fall i bilaga):

13. Ni ombeds verkställa framställningen

13.1. I enlighet med ett särskilt förfarande (artikel 10.3) enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen och/eller med användning av kommunikationsteknik (artikel 10.4) enligt bilaga:

13.2. Följande uppgifter krävs för att detta skall kunna tillämpas:

... den

... (datum)

Meddelande om vidarebefordran av framställningen

enligt artikel 7.2 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

14. Framställningen ligger inte inom behörighetsområdet för den domstol som anges under punkt 4 och vidarebefordrades till

14.1. Namn på den behöriga domstolen:

14.2. Adress:

14.2.1. Gata och nummer/postbox:

14.2.2. Ort och postnummer:

14.2.3. Land:

14.3. Tfn:

14.4. Fax:

14.5. E-post:

... den

... (datum)

Kvitto på att en framställning om bevisupptagning inkommit

enligt artikel 7.1 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den ansökande domstolens referens:
 2. Den anmodade domstolens referens:
 3. Den ansökande domstolens namn:
 4. Den anmodade domstolen:
 - 4.1. Namn:
 - 4.2. Adress:
 - 4.2.1. Gata och nummer/postbox:
 - 4.2.2. Ort och postnummer:
 - 4.2.3. Land:
 - 4.3. Tfn:
 - 4.4. Fax:
 - 4.5. E-post:
 5. Framställningen inkom den ... (datum för mottagande) till den under punkt 4 angivna domstolen.
 6. Framställningen kan inte behandlas på grund av följande:
 - 6.1. Det språk som används för att fylla i formuläret är otillåtet (artikel 5)
 - 6.1.1. Var vänlig använd ett av följande språk:
 - 6.2. Dokumentet är oläsligt (artikel 6)
- ... den
- ... (datum)

FORMULÄR C

Begäran om komplettering av bevisupptagningen

enligt artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den anmodade domstolens referens:
2. Den ansökande domstolens referens:
3. Den ansökande domstolens namn:
4. Den anmodade domstolens namn:
5. Framställningen kan inte verkställas utan följande kompletterande uppgifter:
6. Framställningen kan inte verkställas innan säkerhet har ställts eller förskott har utgetts enligt artikel 18.3. Säkerheten bör ställas eller förskottet utges på följande sätt:

... den

... (datum)

Bekräftelse av att säkerhet eller förskott mottagits

enligt artikel 8.2 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den ansökande domstolens referens:
2. Den anmodade domstolens referens:
3. Den ansökande domstolens namn:
4. Den anmodade domstolens namn:
5. Säkerheten eller förskottet mottogs den ... (datum för mottagande) av den domstol som anges i punkt 4.

... den

... (datum)

Meddelande om framställning om särskilt förfarande och/eller användning av kommunikationstekniker

enligt artikel 10.3 och 10.4 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den anmodade domstolens referens:
2. Den ansökande domstolens referens:
3. Den ansökande domstolens namn:
4. Den anmodade domstolens namn:
5. Begäran om verkställighet av framställningen enligt det särskilda förfarande som anges under punkt 13.1 i framställningen (formulär A) kan inte uppfyllas eftersom:
 - 5.1. det begärda förfarandet är oförenligt med lagstiftningen i den medlemsstat i vilken den anmodade domstolen är belägen:
 - 5.2. det inte är möjligt att följa det begärda förfarandet på grund av betydande praktiska svårigheter:
6. Begäran om verkställighet av framställningen med användning av kommunikationsteknik enligt punkt 13.1 i framställningen (formulär A) kan inte uppfyllas eftersom:
 - 6.1. användning av kommunikationsteknik är oförenligt med lagstiftningen i den medlemsstat i vilken den anmodade domstolen är belägen:
 - 6.2. det inte är möjligt att använda den begärda kommunikationstekniken på grund av betydande praktiska svårigheter:

... den

... (datum)

Meddelande om datum, tid och plats för verkställandet av
bevisupptagningen och villkoren för
deltagande

enligt artikel 11.4 och 12.5 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den ansökande domstolens referens:

2. Den anmodade domstolens referens:

3. Ansökande domstol

3.1. Namn:

3.2. Adress:

3.2.1. Gata och nummer/postbox:

3.2.2. Ort och postnummer:

3.2.3. Land:

3.3. Tfn:

3.4. Fax:

3.5. E-post:

4. Anmodad domstol

4.1. Namn:

4.2. Adress:

4.2.1. Gata och nummer/postbox:

4.2.2. Ort och postnummer:

4.2.3. Land:

4.3. Tfn:

4.4. Fax:

4.5. E-post:

Bilaga 1

5. Datum och tid för bevisupptagningen:

6. Plats för bevisupptagningen om den avviker från uppgiften i punkt 4 ovan:

7. I förekommande fall, villkor på vilka parterna eller deras ombud får delta:

8. I förekommande fall, villkor på vilka företrädare för den ansökande domstolen får delta:

... den

... (datum)

Meddelande om dröjsmål

enligt artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den anmodade domstolens referens:
2. Den ansökande domstolens referens:
3. Den ansökande domstolens namn:
4. Den anmodade domstolens namn:
5. Av följande skäl kunde framställningen inte verkställas inom 90 dagar från mottagandet:
6. Det bedöms att framställningen kommer att verkställas senast den ...
(ange en beräknad dag).

... den

... (datum)

Information om resultatet av framställningen

enligt artiklarna 14 och 16 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den anmodade domstolens referens:

2. Den ansökande domstolens referens:

3. Den ansökande domstolens namn:

4. Den anmodade domstolens namn:

5. Framställningen har verkställts.

Som bilaga översänds följande dokument, av vilka framgår att framställningen har verkställts.

6. Framställningen kan inte verkställas därför att:

6.1. Den person som skall förhöras har åberopat rätten att vägra vittna eller ett förbud att avlägga vittnesmål

6.1.1. enligt lagstiftningen i den medlemsstat i vilken den anmodade domstolen är belägen

6.1.2. enligt lagstiftningen i den medlemsstat i vilken den ansökande domstolen är belägen

6.2. Framställningen ligger utanför denna förordnings tillämpningsområde:

6.3. Verkställighet av framställningen ligger enligt lagstiftningen i den medlemsstat i vilken den anmodade domstolen är belägen utanför domstolens behörighet.

6.4. Den ansökande domstolen har inte uppfyllt framställningen om kompletterande information från den anmodade domstolen av den ... (datum för framställningen).

6.5. Säkerhet eller förskott som begärts i enlighet med artikel 18.3 har inte ställts respektive utgetts.

... den

... (datum)

Bilaga 1

Begäran om direkt bevisupptagning

enligt artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den ansökande domstolens referens:
2. Det centrala organets/den behöriga myndighetens referens:
3. Ansökande domstol:
 - 3.1. Namn:
 - 3.2. Adress:
 - 3.2.1. Gata och nummer/postbox:
 - 3.2.2. Ort och postnummer:
 - 3.2.3. Land:
 - 3.3. Tfn:
 - 3.4. Fax:
 - 3.5. E-post:
4. Centralt organ/behörig myndighet i den anmodade staten:
 - 4.1. Namn:
 - 4.2. Adress:
 - 4.2.1. Gata och nummer/postbox:
 - 4.2.2. Ort och postnummer:
 - 4.2.3. Land:
 - 4.3. Tfn:
 - 4.4. Fax:
 - 4.5. E-post:

5. I mål som lagts fram av käranden:

5.1. Namn:

5.2. Adress:

5.2.1. Gata och nummer/postbox:

5.2.2. Ort och postnummer:

5.2.3. Land:

5.3. Tfn:

5.4. Fax:

5.5. E-post:

6. Ombud för käranden:

6.1. Namn:

6.2. Adress:

6.2.1. Gata och nummer/postbox:

6.2.2. Ort och postnummer:

6.2.3. Land:

6.3. Tfn:

6.4. Fax:

6.5. E-post:

7. Mot svaranden:

7.1. Namn:

7.2. Adress:

7.2.1. Gata och nummer/postbox:

7.2.2. Ort och postnummer:

7.2.3. Land:

7.3. Tfn:

7.4. Fax:

7.5. E-post:

8. Ombud för svaranden:

8.1. Namn:

8.2. Adress:

8.2.1. Gata och nummer/postbox:

8.2.2. Ort och postnummer:

8.2.3. Land:

8.3. Tfn:

8.4. Fax:

8.5. E-post:

9. Bevisupptagningen skall verkställas av:

9.1. Namn:

9.2. Titel:

9.3. Funktion:

9.4. Uppdrag:

10. Vilken typ av mål det rör sig om, sakfrågan om en kort redogörelse för fakta i målet (i förekommande fall i bilaga):

11. Bevisupptagning som skall verkställas

11.1. Beskrivning av den bevisupptagning som skall verkställas (i förekommande fall i bilaga):

11.2. Vittnesförhör

11.2.1. För- och efternamn:

11.2.2. Adress:

11.2.3. Tfn:

11.2.4. Fax:

11.2.5. E-post:

11.2.6. Frågor som skall ställas till vittnet eller redogörelse för de fakta som vittnet skall höras om (i förekommande fall i bilaga): Bilaga 1

11.2.7. Rätt att vägra vittna enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den ansökande domstolen är belägen (i förekommande fall i bilaga):

11.3. Annan bevisupptagning (i förekommande fall i bilaga):

12. Den ansökande domstolen begär att få ta upp bevis direkt med hjälp av följande kommunikationsteknik (i förekommande fall i bilaga):

... den

... (datum)

Information från det centrala organet/den behöriga myndigheten

enligt artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1

1. Den ansökande domstolens referens:
2. Det centrala organets/den behöriga myndighetens referens:
3. Den ansökande domstolens namn:
4. Det centrala organet/den behöriga myndigheten:
 - 4.1. Namn:
 - 4.2. Adress:
 - 4.2.1. Gata och nummer/postbox:
 - 4.2.2. Ort och postnummer:
 - 4.2.3. Land:
 - 4.3. Tfn:
 - 4.4. Fax:
 - 4.5. E-post:
5. Information från det centrala organet/den behöriga myndigheten
 - 5.1. Direkt bevisupptagning i enlighet med framställningen godtas:
 - 5.2. Direkt bevisupptagning i enlighet med framställningen godtas under följande förutsättningar (i förekommande fall i bilaga):
 - 5.3. Direkt bevisupptagning i enlighet med framställningen godtas inte av följande skäl:
 - 5.3.1. Framställningen ligger inte inom denna förordnings tillämpningsområde:
 - 5.3.2. Framställningen innehåller inte alla nödvändiga uppgifter enligt artikel 4:

5.3.3. Direkt bevisupptagning i enlighet med framställningen strider mot de grundläggande rättsprinciperna i den medlemsstat där det centrala organet-/ den behöriga myndigheten är belägen:

... den

... (datum)

Utkast till tillkännagivande

Tillkännagivande om rådets förordning (EG) nr 1206/2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur;

beslutat den dd mm 2003.

Regeringen ger till känna följande.

Rådets förordning (EG) nr 1206/2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur trädde i kraft den 1 juli 2001. Förordningen, som gäller mellan EU:s medlemsstater med undantag av Danmark, finns publicerad i Europeiska gemenskapernas officiella tidning (EGT L 174, 27.6.2001, s. 1).

1 § Regeringen har utsett Justitiedepartementet till centralt organ enligt bestämmelser i artikel 3 i förordningen, med ansvar för att

1. ge information till domstolarna
2. söka lösningar på svårigheter som kan uppstå vid bevisupptagning i en annan medlemsstat
3. i undantagsfall och på begäran av en ansökande domstol, vidarebefordra en framställning till behörig domstol och
4. fatta beslut i fråga om framställningar om direkt bevisupptagning.

2 § Översändande av handlingar till Sverige får ske genom post, bud eller telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt.

3 § Standardformulär som används för framställningar till Sverige skall fyllas i på svenska eller engelska.

På regeringens vägnar

THOMAS BODSTRÖM

Cecilia Renfors
(Justitiedepartementet)

Promemorians lagförslag

1. Förslag till lag om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur¹.

Bevisupptagning i en annan medlemsstat

2 § En svensk domstol får begära att en domstol i en annan medlemsstat skall ta upp bevisning.

3 § Parter och ombud har rätt att vara närvarande när bevisupptagning äger rum vid en utländsk domstol.

4 § En svensk domstol får, efter särskild begäran, ta upp bevisning direkt i en annan medlemsstat.

Bevisupptagning i Sverige

5 § Bevisupptagning på begäran av domstol i en annan medlemsstat skall verkställas av en tingsrätt.

6 § Om framställningen avser en åtgärd som är hänförlig till en fysisk person, är den tingsrätt behörig inom vars område personen har sitt hemvist eller under någon tid uppehåller sig. Om personen i fråga samtycker till att en annan tingsrätt verkställer framställningen, är den domstolen också behörig.

Om framställningen avser syn på en fastighet eller ett annat föremål som inte lämpligen kan flyttas, är den domstol behörig inom vars område fastigheten eller föremålet finns.

Andra åtgärder skall verkställas av den tingsrätt som tar emot framställningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

¹ EGT L 174, 27.6.2001, s. 1 (Celex 32001R1206).

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol att 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Har i visst mål eller ärende en utländsk domstol gjort framställning hos en svensk domstol om att det skall vidtas någon åtgärd som hör till rättegången, såsom upptagande av ed, anställande av förhör med part eller upptagande av bevis genom vittne, sakkunnig eller syn eller av skriftligt bevis, och överlämnas framställningen genom Justitiedepartementet till den svenska domstolen, skall den begärda åtgärden vidtas i enlighet med denna lag.

Lika med utländsk domstol anses i denna lag det europeiska patentverket och annan som enligt internationell överenskommelse som är bindande för Sverige får göra en sådan framställning.

Denna lag tillämpas inte om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål är tillämplig.

Denna lag tillämpas inte om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål *eller rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur*¹ är tillämplig.

¹ EGT L 174, 27.6.2001, s. 1 (Celex 32001R1206).

3. Förslag till lag om ändring i lagen (1946:817) om bevisupptagning vid utländsk domstol Bilaga 3

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1946:817) om bevisupptagning åt utländsk domstol att 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I mål eller ärende vid en svensk domstol får domstolen besluta att bevis skall tas upp vid en utländsk domstol. Sådan bevisupptagning får avse syn, skriftligt bevis eller förhör med vittne, sakkunnig, part under sanningsförsäkran, målsägande eller den som avses i 36 kap. 1 § andra eller tredje stycket rättegångsbalken.

Denna lag tillämpas inte om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål är tillämplig.

Denna lag tillämpas inte om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål *eller rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur*¹ är tillämplig.

¹ EGT L 174, 27.6.2001, s. 1 (Celex 32001R1206).

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Riksdagens ombudsmän, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Falu Tingsrätt, Domstolsverket, Marknadsdomstolen, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Arbetsdomstolen, Sveriges advokatsamfund och Sveriges Domareförbund.

Föreningen Svenskt Näringsliv har avstått från att avge yttrande.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler

Lagen (2003:000) om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur

32001R1206